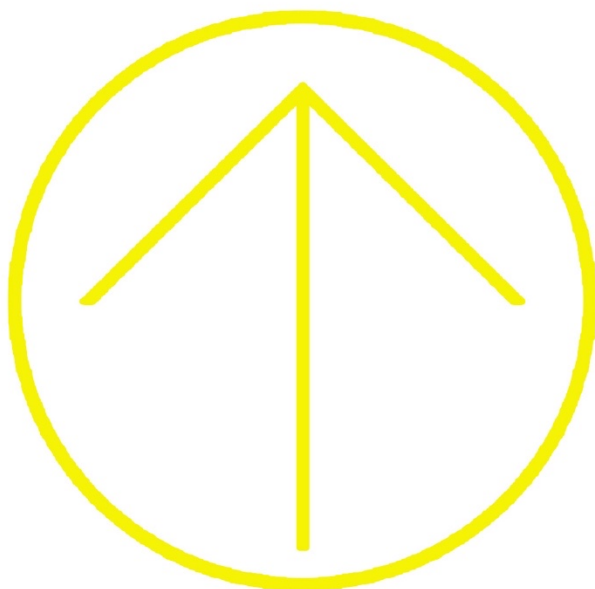

LILA

**Supporting GBV
survivors**

ΟΔΗΓΟΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ
ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ
ΥΠΟΣΤΕΙ ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ,
ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥΣ

Περιεχόμενα

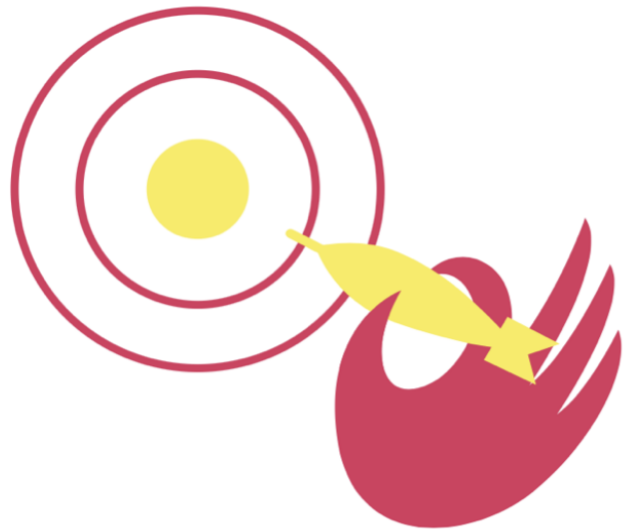
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή	3
• Σκοπός και πεδίο εφαρμογής	3
• Αρχές	6
• Ειδικές παρατηρήσεις	9
Κεφάλαιο 2: Οδηγίες ψυχολογικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης	13
• Διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας: τα έξι βήματα	13
• Ειδικές συστάσεις για προσφύγισες και μετανάστριες, επιζήσασες έμφυλης βίας	19
• Ειδικές συστάσεις για επιζήσασες εμπορίας εφήβων μαστροπών/ Loverboy	20
Κεφάλαιο 3: Κατευθυντήριες γραμμές για τη νομική συνδρομή	27
• Ορισμός της βίας κατά των γυναικών	27
• Έμφυλη βία και θεσμική βία	28
• Ειδικές διατάξεις για ανήλικα θύματα εμπορίας μέσω της μεθόδου του έφηβου μαστροπού/loverboy	32
• Νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα	34
• Νομικό πλαίσιο στην Ισπανία και την Αυτόνομη Περιφέρεια της Καταλονίας	36
• Νομικό πλαίσιο στην Ιταλία	38
Κεφάλαιο 4: Κατευθυντήριες γραμμές για την ένταξη στην εργασία	43
• Υποδοχή και κατάρτιση προφίλ	43
• Διαδρομή ένταξης στην εργασία	44
• Εργασιακή συμβουλευτική	46
Κεφάλαιο 5: Ζητήματα δεοντολογίας και ασφάλειας	48
Κεφάλαιο 6: Πρότυπα	50
• Πρότυπο αυτοπαραπομπής	50
• Πρότυπο σχεδίου ασφαλείας	52
• Πρότυπο εκτίμησης κινδύνου	53
• Έντυπο παραπομπής σε εξωτερικό οργανισμό	55
• Έντυπο εισαγωγής παραπομπής	56
• Υπόδειγμα συναίνεσης και ρήτρας εμπιστευτικότητας για τους σκοπούς εισαγωγής στην υπηρεσία	59

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Σκοπός και πεδίο εφαρμογής

Η έμφυλη βία, σε όλες τις μορφές της, συνιστά σοβαρή παραβίαση πολλών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πρόκειται για ένα παγκόσμιο κοινωνικό φαινόμενο που πηγάζει από την έμφυλη ανισότητα, το οποίο επηρεάζει δυσανάλογα γυναίκες και κορίτσια, παρόλο που ενδέχεται να αποτελέσουν στόχο τόσο άνδρες όσο και αγόρια.¹ Η έμφυλη βία εκδηλώνεται μέσω διαφόρων μορφών ελέγχου και κακοποίησης, ως μέσο διατήρησης της εξουσίας τόσο στη δημόσια όσο και στην ιδιωτική σφαίρα. Δεν διακρίνει ηλικία, φυλή, τάξη, θρησκεία ή γεωγραφική περιοχή. Δράστης μπορεί να είναι ο οποιοσδήποτε, σύντροφοι, μέλη της οικογένειας, φίλοι, συνάδελφοι, άγνωστοι, αλλά και θεσμικοί εκπρόσωποι, όπως δάσκαλοι, επαγγελματίες υγείας, αστυνομία και άλλοι. Οι δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία περιλαμβάνουν ψυχικά, σωματικά, σεξουαλικά και αναπαραγωγικά ζητήματα, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου μόλυνσης από τον ιό HIV. Επιπλέον, λόγω των σημαντικών κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεών της, αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για την κοινωνική ισότητα και συμμετοχικότητα. Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης αναγνωρίζει τη βία κατά των γυναικών ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ως μορφή διάκρισης κατά των γυναικών.²

¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Τι είναι η έμφυλη βία; https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_en

² Συμβούλιο της Ευρώπης, 2023. Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, Δράση κατά της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας. <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/key-facts>

Η πανδημία αναμφίβολα επιδείνωσε την ανισότητα των φύλων, ιδίως επειδή η πλειονότητα των εργαζομένων πρώτης γραμμής είναι γυναίκες. Ανισορροπίες υπήρχαν και στην ιδιωτική σφαίρα, όπως η αυξημένη ευθύνη για τα παιδιά και τους ηλικιωμένους, καθώς τα οικιακά καθήκοντα είναι κυρίως ευθύνη των γυναικών. Η πανδημία αύξησε επίσης το χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά τα ποσοστά απασχόλησης. Ως αποτέλεσμα, οι γυναίκες έγιναν λιγότερο ανεξάρτητες οικονομικά (αυξημένη φτώχεια), πιο ευάλωτες στη μόλυνση (π.χ. εργαζόμενοι πρώτης γραμμής) και πιο περιορισμένες λόγω της απομόνωσης και των καθηκόντων στο σπίτι (απώλεια εργασίας, περισσότερο άγχος).

Τα στοιχεία δείχνουν ότι τα μέτρα για τον έλεγχο της πανδημίας, όπως τα lockdown, η κοινωνική αποστασιοποίηση και ο περιορισμός, έχουν αυξήσει την ευπάθεια των γυναικών και των παιδιών στη βία και έχουν περιορίσει την πρόσβασή τους σε κρίσιμες υπηρεσίες απόκρισης³. Οι τηλεφωνικές κλήσεις έχουν αυξηθεί από την αρχή της πανδημίας, με αποτέλεσμα να διπλασιαστούν έως και να τετραπλασιαστούν.⁴ Η συσχέτιση μεταξύ της απομόνωσης λόγω των lockdown και των αυξημένων επιπέδων άγχους, θυμού και κατάθλιψης, οδήγησε σε υψηλότερη πιθανότητα βίας στο σπίτι. Επιπλέον, οι ανήλικοι στράφηκαν στο διαδίκτυο λόγω της απομόνωσης, γεγονός που τους κατέστησε πιο ευάλωτους στην εκμετάλλευση στο διαδίκτυο.

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές εφιστούν την προσοχή στα αυξημένα επίπεδα ενδοοικογενειακής, σεξουαλικής και έμφυλης βίας και στις μακροπρόθεσμες συνέπειές τους στις γυναίκες και τα κορίτσια, με στόχο να ενταθούν οι συντονισμένες προσπάθειες και να παρασχεθεί στα θύματα κατάλληλη και επαρκής στήριξη, σύμφωνα με το κεκτημένο της ΕΕ και τα βέλτιστα πρότυπα.

Αυτό το εγχειρίδιο δημιουργήθηκε για παρόχους υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών και για εκπαιδευτικούς σε κοινότητες σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), με έμφαση στο Βέλγιο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία. Απευθύνεται επίσης σε όσους εργάζονται με επιζήσασες έμφυλης βίας, ιδιαίτερα σε όσους υποστηρίζουν μεταναστευτικούς και προσφυγικούς πληθυσμούς.

Το πρόγραμμα LILA και το νομοθετικό πλαίσιο

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο του χρηματοδοτούμενου από την ΕΕ προγράμματος LILA, το οποίο ξεκίνησε το 2022 από τέσσερις οργανώσεις υποστήριξης επιζήσασων από το Βέλγιο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία. Το έργο περιστρέφεται γύρω από τις αρχές και τις διατάξεις της **Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης**, σημείο αναφοράς για τα διεθνή πρότυπα στην πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών. Μέσω μιας προσωποκεντρικής και διεπιστημονικής προσέγγισης, η σύμβαση ορίζει την υποχρέωση για τα μέρη να εφαρμόζουν μέτρα και υπηρεσίες που διευκολύνουν την ανάκαμψη από τη βία. Μεταξύ των διατάξεων της Σύμβασης, αυτό το φυλλάδιο αναφέρεται στην υποχρέωση παροχής προστασίας και υποστήριξης σε παιδιά μάρτυρες, διασφαλίζοντας το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και ότι τα δικαιώματα του παιδιού θα γίνονται σε κάθε περίπτωση σεβαστά.

³ EIGE (2020) Η πανδημία COVID-19 και η ενδοσυντροφική βία κατά των γυναικών στην ΕΕ

⁴ Πρόγραμμα LILA (2002), ό.π.

Επιπλέον, και σύμφωνα με τη **Στρατηγική της ΕΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού**, η καταπολέμηση της βίας κατά των παιδιών και η διασφάλιση της προστασίας μέσω ολοκληρωμένων και επαρκών συστημάτων προστασίας αποτελεί μείζον μέλημα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ) και έναν από τους 6 τομείς δράσης της για τα επόμενα χρόνια, τον οποίο στοχεύει να υποστηρίξει και το έργο Lila. Τα παιδιά και οι ανήλικοι συχνά εκτίθενται άμεσα σε διάφορες μορφές έμφυλης βίας, ως μάρτυρες ή θύματα, και πρέπει να παρέχεται αποτελεσματική υποστήριξη και προσοχή για την κάλυψη των ειδικών αναγκών τους. Επίσης, αυτό συνεπάγεται τη διασφάλιση της πλήρους πρόσβασής τους σε κατάλληλη υγειονομική περίθαλψη (σωματική και ψυχική), ιδίως για εκείνα που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.

Επιπλέον, και ως μηχανισμός για την ενίσχυση της **οδηγίας 2012/29/ΕΕ** (οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε πρόσφατα την πρώτη **στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων** (2020-2025), η οποία αναγνωρίζει την ιδιαίτερα ευάλωτη θέση των θυμάτων έμφυλης βίας.

Για ορισμένες ομάδες θυμάτων, όπως τα θύματα εμπορίας ανθρώπων και τα παιδιά θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης και παιδικής πορνογραφίας, η ΕΕ θέσπισε χωριστά νομικά πλαίσια.⁵ Αυτά βασίζονται στην Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων, αλλά ανταποκρίνονται πιο άμεσα στις ειδικές ανάγκες αυτών των πληθυσμών.⁶

Το πρόγραμμα LILA είναι μια προσπάθεια να διασφαλίσουμε ότι οι γυναίκες που υπηρετούμε, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών τους, λαμβάνουν τα οφέλη αυτών των νομικών εργαλείων και εργαλείων πολιτικής.

⁵ Αντίστοιχα, οι Οδηγίες 2011/36/EU και 2011/93/EU

⁶ Επιζήσασα και θύμα είναι δύο όροι που θα χρησιμοποιούνται συχνά κατά τη διάρκεια αυτού του εγγράφου για να αναφερθούμε σε γυναίκες και κορίτσια που έχουν βιώσει έμφυλη βία και τραύμα. Ενώ ο όρος επιζώσα τονίζει την ενδυνάμωση, εντούτοις, ο όρος θύμα χρησιμοποιείται συνήθως σε νομικά περιβάλλοντα, συμπεριλαμβανομένων άλλων ευρωπαϊκών και διεθνών πηγών. Ως εκ τούτου, αυτοί οι όροι θα χρησιμοποιούνται εναλλακτικά και σύμφωνα με το πλαίσιο τους.

Αρχές

Οι υπηρεσίες υποστήριξης πρέπει να συμμορφώνονται με κατευθυντήριες αρχές για την εργασία με επιζήσασες έμφυλης βίας, ώστε να αποφεύγεται η **δευτερογενής θυματοποίηση**, η οποία συμβαίνει όταν οι γυναίκες υφίστανται περαιτέρω βλάβη όχι ως άμεσο αποτέλεσμα της κακοποίησης, αλλά λόγω του τρόπου με τον οποίο οι φορείς και άλλοι επαγγελματίες ή άτομα τις αντιμετωπίζουν.⁷ Εάν οι φορείς δεν αναγνωρίσουν και δεν αντιμετωπίσουν το θύμα με αξιοπρέπεια και σεβασμό, ενδέχεται να προκαλέσουν περαιτέρω τραύμα και αυτομομφή, δυσπιστία έναντι του συστήματος⁸ και της απονομής δικαιοσύνης.⁹

- Η προσέγγιση με **επίκεντρο την επιζήσασα** αφορά σε οργανισμούς που εργάζονται με επιζήσασες βίας και δίνει προτεραιότητα στις πελάτισσες, τις ανάγκες, τις επιθυμίες και την ασφάλειά τους.¹⁰ Σε πολλές περιπτώσεις, οι γυναίκες μπορεί να αγνοηθούν λόγω αμέλειας ή μπορεί απλά να ξεχαστούν καθώς οι επαγγελματίες εκτελούν τις διαδικασίες χωρίς να δίνουν προσοχή στις προσωπικές ανάγκες των επιζήσασων. Αυτή η έλλειψη προσοχής, έχει ενδεχομένως ως αποτέλεσμα το άτομο να νιώθει εκ νέου θυματοποιημένο, μόνο και απανθρωποποιημένο, και ότι ορίζεται μόνο από το καθεστώς του θύματος. Η προσέγγιση με επίκεντρο την επιζήσασα, έχει στόνο να ενδυναμώσει τις επιζήσασες, βοηθώντας τες να ανακτήσουν τον έλεγχο και επιτρέποντάς τες να κάνουν τις δικές τους επιλογές.¹¹ Η προσέγγιση με επίκεντρο της επιζήσασα θα διασφαλίσει την πρόσβαση του ατόμου στα δικαιώματα: 1) της ασφάλειας 2) της εχεμύθειας 3) της αξιοπρέπειας και αυτοδιάθεσης και 4) της μη διάκρισης.¹²
- Η προσέγγιση **βάσει των ανθρωπίνων δικαιωμάτων** αναγνωρίζει ότι, ως θύματα εγκληματικής πράξης, οι επιζήσασες έμφυλης βίας και τα μέλη της οικογένειάς τους, δικαιούνται παροχές που συνδέονται με τις πέντε ευρείες ομάδες αναγκών των θυμάτων, δηλαδή 1) αναγνώριση, 2) προστασία, 3) υποστήριξη, 4) δικαιοσύνη, 5) αποζημίωση και αποκατάσταση.¹³ Η Οδηγία της ΕΕ για τα Δικαιώματα των Θυμάτων¹⁴ καθορίζει ελάχιστα πρότυπα σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκληματικών ενεργειών και διασφαλίζει ότι τα άτομα που έχουν πέσει θύμα εγκλήματος αναγνωρίζονται με σεβασμό. Περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

⁷ Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣΤΕ) (2006), Σύσταση Rec(2006)8 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την παροχή βοήθειας στα θύματα αξιόποινων πράξεων

⁸ Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πρόληψης του Εγκλήματος (2016), Preventing Secondary Victimization policies & practices, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Εσωτερικών Υποθέσεων

⁹ Lamnaca et al., (2022), Good practice tool for police hearings with migrant, applicant of international protection, refugee (MAR), trafficked, and gender and LGBT+ victims of sexual violence, INHERE project <https://www.icrnb.org/nl/projecten/inclusive-holistic-care-for-migrant-victims-of-sexual-violence-inhere>

¹⁰ Ταμείο Μετανάστευσης, Ασύλου και Ένταξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οδηγός: Θυματοκεντρική προσέγγιση - Cyprus Refugee Council. Ανακτήθηκε από <https://www.cyrefugeecouncil.org/wp-content/uploads/2021/08/guide-victim-centered-approach-official.pdf>

¹¹ UNFPA et al. Guidelines for the provision of remote psychosocial support GBV Survivors. Ανακτήθηκε https://lac.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/unfpa_guiavbg_web.pdf

¹² UNFPA et al. Guidelines for the provision of remote psychosocial support GBV Survivors. Ανακτήθηκε από https://lac.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/unfpa_guiavbg_web.pdf

¹³ Victim Support Europe (2021), Combating Gender Based Violence, Impact Assessment https://victim-support.eu/wp-content/files_mf/1648652409VSESubmissionEUGBVandDVinitiative.pdf

¹⁴ Οδηγία 2012/29/ΕΕ

- Δικαίωμα στον σεβασμό και την αναγνώριση
 - Δικαίωμα να κατανοούν και να γίνονται κατανοητά
 - Δικαίωμα να ακουστούν
 - Δικαίωμα να λαμβάνουν πληροφορίες
 - Δικαίωμα στην επιστροφή εξόδων
 - Δικαίωμα στην προστασία
 - Δικαίωμα στην πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων
 - Δικαίωμα στην αλληλεπίδραση με εκπαιδευμένους επαγγελματίες
 - Δικαίωμα στην αποζημίωση
 - Δικαίωμα στην διασυννοριακή βοήθεια¹⁵
- Η **πολιτισμικά ευαίσθητη** προσέγγιση είναι κρίσιμης σημασίας για την παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης στα φερόμενα θύματα. Πολλά θύματα νιώθουν ήδη απομονωμένα όταν κακοποιούνται ή γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης, κι ακόμα περισσότερο όταν οι πάροχοι υπηρεσιών αποτυγχάνουν να συσχετιστούν μαζί τους γλωσσικά, εθνοτικά ή πολιτισμικά.¹⁶ Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητοι όχι απλώς οι μεταφραστές, αλλά και οι πολιτισμικοί διαμεσολαβητές, ή πολιτισμικά ευαισθητοποιημένοι πάροχοι υπηρεσιών, γιατί θα παίξουν σημαντικό ρόλο στο να κάνουν τις επιζήσασες να νιώσουν πιο άνετα να κάνουν αποκαλύψεις και να λάβουν υποστήριξη.
 - Η **διαθεματική προσέγγιση** λαμβάνει υπόψη τον τρόπο με τον οποίο οι ταυτότητες των ανθρώπων μπορεί να επικαλύπτονται, και διάφορες ομάδες συχνά βιώνουν συγκεκριμένες μορφές στερεοτυπικής αντιμετώπισης ή φραγμών βάσει ενός συνδυασμού ηλικίας, φύλου, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, εθνότητας, καταγωγής, εγκατάστασης σε αγροτικές περιοχές κλπ. Η διαθεματική προσέγγιση επιδιώκει να παρέχει υπηρεσίες με εστίαση στη διαθεσιμότητα, την προσβασιμότητα και την προσαρμογή, λαμβάνοντας υπόψη τις μοναδικές ανάγκες και εμπειρίες της επιζήσασας, τις επικαλυπτόμενες ανισότητες και ευαλωτότητες. Για παράδειγμα, οι γυναίκες φυλετικών μειονοτήτων βιώνουν τη διάκριση με τρόπο τελείως διαφορετικό από τους άντρες φυλετικών μειονοτήτων, ή ακόμα και από τα άτομα γυναικείο φύλου γενικότερα. Αντίστοιχα, στοιχεία δείχνουν ότι τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν επιπλέον μειονεκτήματα όταν η αναπηρία τους διασταυρώνεται με άλλα χαρακτηριστικά, όπως ηλικία, εθνοτική καταγωγή ή φύλο.
 - Η προσέγγιση που είναι **ευαίσθητη ως προς το τραύμα** στηρίζεται στην ιδέα πως για τα θύματα έμφυλης βίας, όπως και για τα περισσότερα θύματα εγκληματικής ενέργειας, τα ψυχολογικά τραύματα συχνά επιμένουν για πολύ καιρό μετά την επούλωση των σωματικών τραυμάτων. Ένα τραυματισμένο άτομο συχνά εξακολουθεί να αμύνεται ενάντια σε μια απειλή που ανήκει στο παρελθόν και

¹⁵ Victim Support Europe, Victims' rights <https://victim-support.eu/help-for-victims/victims-rights/>

¹⁶ Πρόγραμμα TAME της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Fanzines and coping with trauma. HEAL. Αντλήθηκε από https://healproject.eu/media/D3.1-Toolkit-for-psychological-support_EN-2-1-2.pdf

το γεγονός αυτό συνεχίζει να έχει επιπτώσεις στη σκέψη, τη συμπεριφορά και την ψυχολογική τους ευημερία. Η ενσωμάτωση μιας προσέγγισης που λαμβάνει υπόψη το τραύμα στην παροχή υπηρεσιών σημαίνει αναγνώριση των σωματικών, κοινωνικών και συναισθηματικών επιπτώσεων του τραύματος, ενώ συγχρόνως επιτρέπει η αλληλεπίδραση με την πελάτισσα να γίνεται με ασφαλή και θετικό τρόπο. Μια τέτοια προσέγγιση ελαχιστοποιεί τους κινδύνους του triggering ή του επανατραυματισμού. Υπό αυτήν την έννοια, οι έξι αρχές της φροντίδας που λαμβάνει υπόψη το τραύμα είναι: 1) ασφάλεια, 2) φερεγγυότητα, 3) υποστήριξη από ομότιμους, 4) συνεργασία, 5) ενδυνάμωση, φωνή και επιλογή, και 6) ζητήματα πολιτισμικά, ιστορικά και έμφυλα. Αυτές οι αρχές μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως οδηγός για την αποτελεσματική επικοινωνία με τις πελάτισσες, για να δημιουργηθεί σχέση εμπιστοσύνης, και ένας ασφαλής χώρος όπου η πελάτισσα θα μπορεί να κάνει ενημερωμένες επιλογές.

- **Η προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη την έμφυλη διάσταση** αναγνωρίζει ότι η έμφυλη βία, η ενδοοικογενειακή βία, και η σεξουαλική εκμετάλλευση επηρεάζει δυσανάλογα τις γυναίκες και τα κορίτσια. Συγχρόνως, περικλείει την ιδέα ότι το φύλο είναι ένα φάσμα, και δεν έχει δυαδική διάσταση, και ότι πολλές μορφές βίας, κακοποίησης και εκμετάλλευσης επηρεάζουν και άλλα φύλα εκτός από το θηλυκό. Έχει σημειωθεί ότι, σε κάποιο βαθμό, «οποιαδήποτε συμπεριφορά ή έκφραση φύλου που δεν ταιριάζει στο πλαίσιο των προσδοκιών της κοινωνίας από έναν ρόλο που έχει ανατεθεί στο (αντιληπτό) φύλο τους μπορεί δυνητικά να αποτελέσει λόγο βίας». ¹⁷ Αυτό μεταφράζεται σε πολλά θύματα εγκληματικών πράξεων ακριβώς επειδή δεν εντάσσονται σε μια δυαδική προσέγγιση του φύλου. Για παράδειγμα, όσον αφορά την έμφυλη βία, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα επηρεάζονται δυσανάλογα από πολλές μορφές εγκλημάτων μίσους και άλλους τύπους εγκληματικής συμπεριφοράς.¹⁸ Από την άποψη της ενδοοικογενειακής βίας, οι περιπτώσεις περιλαμβάνουν γονείς που αποκηρύσσουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ παιδιά τους ή επιβάλλουν καταχρηστικές και επιβλαβείς «θεραπείες μετατροπής» για να προσπαθήσουν να αλλάξουν τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου τους ή να εξαναγκάσουν τα παιδιά τους να παντρευτούν, ανεξάρτητα από το φύλο ή την ηλικία τους.
- **Η προοπτική των δικαιωμάτων των παιδιών:** Τα παιδιά των γυναικών που υφίστανται ή έχουν υποστεί έμφυλη βία επηρεάζονται άμεσα από αυτήν. Η θέαση της έμφυλης βίας με βάση το φύλο αναγνωρίζεται από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ως ψυχολογική κακοποίηση που έχει δραματικές συνέπειες στην ψυχοσωματική υγεία των παιδιών, για να μην αναφέρουμε τις σωματικές συνέπειες που προκύπτουν από την άμεση σωματική βία από τον ίδιο τον κακοποιό ή την έμμεση βία. Η ασφάλεια και η ευημερία των παιδιών και των ενηλίκων επιζώντων ενδοοικογενειακής βίας νοούνται ως άρρηκτα συνδεδεμένες και, όσον αφορά τις υπηρεσίες προστασίας και υποστήριξης,

¹⁷ Victim Support Europe (2021), Καταπολέμηση της έμφυλης βίας, εκτίμηση επιπτώσεων https://victim-support.eu/wp-content/files_mf/1648652409VSESubmissionEUGBVandDVinitiative.pdf

¹⁸ Συμβούλιο της Ευρώπης (2021) Καταπολέμηση του αυξανόμενου μίσους κατά των ΛΟΑΤ απόρων στην Ευρώπη, <https://assembly.coe.int/LifeRay/EGA/Pdf/TextesProvisoires/2021/20210921-RisingHateLGBTI-EN.pdf>

πρέπει να διασφαλίζεται η εξειδικευμένη υποστήριξη των παιδιών με βάση τις ανάγκες τους και θέτοντας τα δικαιώματά τους στο επίκεντρο. Τα δικαιώματα των παιδιών διασφαλίζονται βάσει των αρχών: 1) της απαγόρευσης των διακρίσεων· 2) βέλτιστο συμφέρον· 3) συμμετοχή· 4) και το δικαίωμα στη ζωή, την επιβίωση και την ανάπτυξη.

Ειδικές παρατηρήσεις

Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές απευθύνονται επίσης στα θύματα σεξουαλικής εμπορίας μέσω της μεθόδου «loverboy», ενός ιδιαίτερα ευάλωτου πληθυσμού που συχνά πέφτει μέσα από τις ρωγμές των συστημάτων μας, παραμένοντας αόρατος και άγνωστος. Αυτό το φαινόμενο, που σε ορισμένες χώρες περιγράφεται ως «loverboy», έφηβος μαστροπός ή τακτική μαστροπού-φίλου, έχει γίνει, σύμφωνα με την Europol, ο πιο κοινός τρόπος σεξουαλικής εμπορίας ανηλίκων σε ολόκληρη την Ευρώπη.¹⁹

Αυτοί οι διακινητές χρησιμοποιούν τις ερωτικές/ρομαντικές για να στρατολογήσουν και να εκμεταλλευτούν τα θύματά τους. Δημιουργούν μια ρομαντική σχέση με κορίτσια και νεαρές γυναίκες που γρήγορα μετατρέπεται σε κακοποιητική, συναισθηματικά και ψυχολογικά. Η διαδικασία στρατολόγησης περιλαμβάνει συνήθως τέσσερις φάσεις: ανίχνευση, αποπλάνηση, προσκόλληση και εκμετάλλευση.

Η φάση ανίχνευσης είναι η διαδικασία στρατολόγησης στη σεξουαλική εμπορία που ξεκινά με τις αρχικές επαφές και το δέσιμο με το θύμα. Οι διακινητές ξέρουν πώς να αναγνωρίζουν σημάδια τρωτότητας σε νεαρά κορίτσια και πώς να χρησιμοποιούν αυτά τα σημάδια για να δημιουργήσουν δεσμό, να χειραγωγήσουν και να εκμεταλλευτούν το κορίτσι. Τα θύματα εντοπίζονται συχνότερα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στους ιστότοπους γνωριμιών ή απλά στο δρόμο, σε κλαμπ, εμπορικά κέντρα και

¹⁹ Europol, Εγκληματικά δίκτυα που εμπλέκονται στην εμπορία και εκμετάλλευση ανηλίκων θυμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, 2018. Σύμφωνα με την έκθεση, «Η λεγόμενη μέθοδος loverboy συνεπάγεται τη στρατολόγηση ενός θύματος με τη δημιουργία ψευδούς ρομαντικής σχέσης μεταξύ ενός από τα μέλη του εγκληματικού δικτύου και ενός στοχευμένου δυνητικού θύματος εμπορίας. Μόλις το θύμα ερωτευτεί, η εξαπάτηση/εμπλοκή του θύματος σε εγκληματική δραστηριότητα είναι πολύ πιο εύκολη.» Σελ. 7.

σχολεία. Οι διακινητές συχνά αναζητούν κορίτσια που έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση, είναι απομονωμένα από φίλους και οικογένεια, έχουν ιστορικό σεξουαλικής κακοποίησης, είναι φυγάδες, άστεγες ή σε ανάδοχες οικογένειες, προέρχονται από δυσλειτουργικό ή διαλυμένο σπίτι ή εκείνα που έχουν συγκρούσεις με τους γονείς ή τους κηδεμόνες τους. Μόλις ο διακινητής εντοπίσει τα τρωτά σημεία του κοριτσιού, προσπαθεί να καλύψει τον ρόλο που λείπει από τη ζωή της, όπως μια πατρική φιγούρα, φίλος ή φροντιστής. Εάν το κορίτσι αισθάνεται εγκαταλελειμμένο από την οικογένειά της, θα της δείξει ότι είναι δίπλα της. Αν οι γονείς της δεν της αγοράσουν καινούργιο κινητό, εκείνος θα της αγοράσει το πιο ακριβό στην αγορά. Εάν την αγνοούν οι συνομήλικοί της, εκείνος θα τείνει ευήκοον ους. Αν δεν έχει χρήματα για να βγει, θα την κακομάθει προσφέροντάς της δείπνο σε κάποιο πολυτελές εστιατόριο.²⁰

Κατά τη διάρκεια της φάσης της αποπλάνησης (grooming), ή αλλιώς «μήνα του μέλιτος», το θύμα αρχίζει να εμπιστεύεται και να δημιουργεί δεσμό με τον διακινητή, ενώ εκείνος προσποιείται ότι την αγαπά και τη φροντίζει. Για να κερδίσει την αγάπη της, ο διακινητής συνήθως την λούζει με προσοχή, προσποιητή αγάπη, ακριβά δώρα και κάθε είδους χατίρια. Τείνουν να επιδεικνύουν τον (φαινομενικό) πλούτο τους και τον συναρπαστικό «λαμπερό» τρόπο ζωής τους με φανταχτερά αυτοκίνητα, ακριβά smartphones,²¹ είδη πολυτελείας όπως κοσμήματα, αρώματα ή ρούχα σχεδιαστών που μερικά από αυτά τα θύματα δεν έχουν γνωρίσει ποτέ πριν. Ο δράστης δημιουργεί δεσμό με το κορίτσι που σταδιακά εξελίσσεται σε πλήρη εξάρτηση μέσω συναισθηματικής χειραγώγησης, κατάχρησης ουσιών, ψυχολογικής και σωματικής βίας. Η ανίχνευση και αποπλάνηση συμβαίνουν συνήθως μέσα σε ένα μήνα, αλλά σήμερα αυτές οι φάσεις σε ένα ψηφιακό περιβάλλον ενδέχεται να διαρκέσουν λίγες ημέρες μόνο.²²

Κατά το στάδιο της προσκόλλησης, ο δράστης εισάγει σταδιακά το θύμα στη σεξουαλική εκμετάλλευση ή άλλες μορφές εγκλήματος. Χρησιμοποιούνται διάφορες τακτικές, συνήθως όμως περιλαμβάνουν προσεκτική εξαπάτηση, συναισθηματικό εκβιασμό και εκφοβισμό. Για παράδειγμα, οι δράστες μπορεί να επικαλεστούν οικονομικά προβλήματα, χρέη ή την ανάγκη να θυσιάσει εκείνη για να εκπληρωθούν τα όνειρα και τα σχέδια του ζευγαριού,²³ χρησιμοποιώντας χειραγώγηση, κάνοντάς την να αισθάνεται ένοχη, για παράδειγμα, ώστε εκείνη να πιεστεί περισσότερο να κερδίσει χρήματα.

Στη φάση της εκμετάλλευσης, που ονομάζεται επίσης «διαδικασία συντήρησης», το θύμα γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης στην πορνεία και ο έφηβος μαστροπός ασκεί πλήρη έλεγχο στη ζωή του. Μπορεί να της ζητήσει να κάνει σεξ με έναν φίλο έναντι χρημάτων, ή να διακινήσει ή να περάσει λαθραία ναρκωτικά ως ένδειξη αγάπης ή να ξεπληρώσει ένα από τα ακριβά δώρα που της έδωσε. Καθώς το όριο μετατοπίζεται όλο και μακρύτερα, το κορίτσι δυσκολεύεται πολύ να επιστρέψει σε προηγούμενη κατάσταση.

²⁰ Child Focus (2015), Study on victims of teenage pimps in Flanders, <https://www.jeugdhulp.be/themas/tienerpooiers>

²¹ Child Focus (2015), Study on victims of teenage pimps in Flanders, <https://www.jeugdhulp.be/themas/tienerpooiers>

²² Demarée, C., Verhofstadt C. (2020), όπ.ά.

²³ Samilia Foundation (2020), Dossier pédagogique Exploitation sexuelle, Samilia.

Αυτή η διαδικασία δημιουργεί έναν ισχυρό δεσμό μεταξύ του δράστη και του θύματος, που συνήθως αναφέρεται ως δεσμός τραύματος και συχνά συγκρίνεται με το σύνδρομο της Στοκχόλμης, (Raghavan, 2015). Τα θύματα εφήβων μαστροπών παρουσιάζουν ένα πολύπλοκο ψυχολογικό προφίλ, καθώς είναι ιδιαίτερα ευάλωτα σε εξουθενωτικά και επίμονα συμπτώματα, όπως άγχος, κατάθλιψη, κατάχρηση ουσιών και διατροφικές διαταραχές. Εκτός από τη διαταραχή μετατραυματικού στρες (PTSD), μπορεί να εμφανίσουν σύνθετη διαταραχή μετατραυματικού στρες (C-PTSD), η οποία μπορεί να οδηγήσει σε έλλειψη ελέγχου των συναισθημάτων, ξαφνικές εκρήξεις θυμού, εφιάλτες, δυσκολία συγκέντρωσης, αποσύνδεση, αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές, αυξημένη ανάληψη κινδύνου και κοινωνική απομόνωση.

Η εμπειρία της εμπορίας ανθρώπων και η επαναλαμβανόμενη κακοποίηση που υφίστανται τα θύματα μπορούν να διαμορφώσουν βαθιά την αίσθηση του εαυτού τους και των άλλων, με αποτέλεσμα τη διάχυτη δυσπιστία προς τους άλλους και τη διακοπή της ικανότητάς τους να έχουν υγιείς ενδοπροσωπικές σχέσεις. Οι επιζώντες συχνά επιδεικνύουν προκλητικές και ακατάλληλες αντιδράσεις και έχουν μειωμένη κρίση. Ζουν σε μια συνεχή "κατάσταση κρίσης". Ο δεσμός του τραύματος τις οδηγεί να υιοθετήσουν την κοσμοθεωρία του θύτη και να αναλάβουν την ευθύνη για την κακοποίηση, ενώ αποφεύγουν να ζητήσουν βοήθεια λόγω της δυσπιστίας προς τους άλλους, εξ ου και η δυσπιστία τους απέναντι στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και ο φόβος τους να προχωρήσουν σε αποκάλυψη. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι επιζήσασες απορρίπτουν την «ετικέτα του θύματος».²⁴

Και αγόρια μπορούν να πέσουν θύματα αυτής της μορφής εκμετάλλευσης, καταλήγοντας στην κυρίως ομοφυλοφιλική βιομηχανία του σεξ.

Για τους παρόχους υπηρεσιών που έρχονται σε επαφή με θύματα εφήβων μαστροπών, είναι δύσκολο να προβλέψουν ή να κατανοήσουν τις αντιδράσεις και τις συμπεριφορές τους, εάν δεν είναι εξοικειωμένοι με τα πρωτόκολλα παρέμβασης που βασίζονται στο τραύμα. Αυτό που βλέπουν συχνά είναι επιθετικά, φωνακλάδικα, απείθαρχα και προκλητικά κορίτσια, τα οποία τελικά παίρνουν την ετικέτα του «απείθαρχου παιδιού». Τα θύματα έρχονται συχνά σε αντιπαράθεση με τους παρόχους υπηρεσιών και είναι αποφασισμένα να προστατεύσουν τον διακινητή τους, ακόμη και με δικό τους κόστος. Τέτοιες δυναμικές φέρνουν στο φως την έννοια αυτού που οι εγκληματολόγοι αποκαλούν «ιδανικό θύμα», σύμφωνα με την οποία, ορισμένα θύματα μπορεί να φαίνονται πιο άξια της «ετικέτας θύματος» από άλλα.²⁵ Επειδή τα θύματα των εφήβων μαστροπών δεν αντιστοιχούν στο κοινωνικό κατασκεύασμα του υποδειγματικού θύματος, κινδυνεύουν να μην αποκτήσουν την ιδιότητα του θύματος. Επιπλέον, είναι συχνό να χαρακτηρίζονται ως εγκληματίες και να διερευνώνται για αδικήματα που έχουν διαπράξει ως συνέπεια ή κατά τη διάρκεια της εκμετάλλευσης.²⁶ Το ιστορικό τραύματος των θυμάτων, η προηγούμενη αρνητική εμπειρία τους με τα δημόσια συστήματα και οι στρατηγικές αντιμετώπισης που έχουν αναπτύξει ως απόκριση, μπορούν να μεταφραστούν σε αυτό που οι αρχές επιβολής του νόμου, οι δικαστές και οι χειριστές των υποθέσεων θεωρούν απείθαρχες, αρνητικές ή επιθετικές

²⁴ Simons, E.I.. Noteboom, F. (2019), Aangifte doe je niet, CKM Fier!

²⁵ Christie, N., 1986. The Ideal Victim. In: E. Fattah, ed., From crime policy to victim policy: reorienting the justice system, 1st ed. Macmillan, σσ.17-30.

²⁶ Muraszkiewicz, Julia. (2019). Protecting Victims of Human Trafficking From Liability: The European Approach. 10.1007/978-3-030-02659-2.

συμπεριφορές. Αυτά τα κορίτσια και οι νεαρές γυναίκες ενδέχεται να χαρακτηριστούν «πνεύματα αντιλογίας, αν και στην πραγματικότητα η επιθετικότητά τους είναι συχνά ένας αμυντικός μηχανισμός ενάντια στην κακοποίηση του παρελθόντος. Η εκπαίδευση με βάση το τραύμα μπορεί να βοηθήσει τους επαγγελματίες να μάθουν να βλέπουν αυτές τις συμπεριφορές ως εκδηλώσεις του τραύματος, της κακοποίησης και της πολλαπλής θυματοποίησης που ενδεχομένως βίωσαν αυτές οι νεαρές γυναίκες.²⁷

Ένα σημαντικό εμπόδιο στην προστασία των ανήλικων θυμάτων εφήβων μαστροπών είναι το γεγονός ότι στα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη μέλη δεν πληρούν τα κριτήρια που απαιτούνται για να αποκτήσουν το καθεστώς του θύματος εμπορίας. Κατά συνέπεια, χάνουν και το δικαίωμα στην περίοδο περίσκεψης των 45 ημερών και στην πρόσβαση στα συνακόλουθα δικαιώματα που απορρέουν από το πρόγραμμα προστασίας, συμπεριλαμβανομένης, καταρχάς, της παροχής νομικής συνδρομής. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα κορίτσια αναγνωρίζονται ως θύματα ενδοοικογενειακής βίας, γεγονός που εμποδίζει την πρόσβασή τους σε εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης για θύματα εμπορίας, όπως η περίοδος περίσκεψης, η κατάλληλη στέγη, η συνδρομή, η φροντίδα και η υποστήριξη σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας της ΕΕ.²⁸

²⁷ Epstein, R., Edelman, P., (2013) A Multidisciplinary Approach to the Domestic Sex Trafficking of Girls, Georgetown University

²⁸ Η οδηγία 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της αποσκοπεί στην ενίσχυση της πρόληψης καθώς και της προστασίας των θυμάτων και θεσπίζει ελάχιστους κανόνες σχετικά με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στον τομέα της εμπορίας ανθρώπων.

Κεφάλαιο 2

Οδηγίες ψυχολογικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης

Σκοπός της ενότητας είναι να παρέχει συστάσεις σχετικά με τις τυποποιημένες διαδικασίες λειτουργίας (SOPs) που πρέπει να ακολουθούν οι επαγγελματίες για να παρέχουν ποιοτική ψυχολογική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη (PSS) σε επιζώντες έμφυλης βίας.

Διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας: τα έξι βήματα

Η διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας μπορεί να χωριστεί σε έξι βήματα:

1. Παραπομπή

Η διαχείριση περιστατικού έμφυλης βίας μπορεί να ξεκινήσει με την παραπομπή από άτομα ή φορείς που προσέγγισε το θύμα. Η παραπομπή θα πρέπει να είναι γραπτή και, εάν αποστέλλεται ηλεκτρονικά, να είναι κρυπτογραφημένη, περιέχοντας την ενημερωμένη συναίνεση της επιζήσασας για την επεξεργασία δεδομένων, την κοινή χρήση δεδομένων και τη λήψη υποστήριξης. Το έντυπο παραπομπής θα πρέπει να περιέχει μόνο βασικές πληροφορίες σχετικά με τη φύση της κακοποίησης, το είδος της υποστήριξης που ζήτησε η επιζήσασα και προσωπικές πληροφορίες όπως ηλικία, εθνικότητα, οικογενειακή κατάσταση, προτιμώμενη γλώσσα επικοινωνίας, κατάλυμα, στοιχεία επικοινωνίας, υπηρεσίες που έλαβε.

Το άλλο πιθανό σημείο εισόδου στο σύστημα υποστήριξης είναι η αυτοπαραπομπή. Η αυτοπαραπομπή μπορεί να γίνει αυτοπροσώπως, τηλεφωνικά ή διαδικτυακά. Σε αυτό το στάδιο, ο χειριστής της υπόθεσης θα πρέπει να διαβεβαιώσει το άτομο ότι οι πληροφορίες που κοινοποιούνται είναι αυστηρά εμπιστευτικές. Θα αποφύγει να συζητήσει λεπτομερώς την κακοποίηση και αντ' αυτού θα συλλέξει μόνο τα βασικές πληροφορίες, ώστε να καθοριστεί εάν υφίσταται έκτακτη ανάγκη.

2. Συζήτηση για την εμπιστευτικότητα

Μετά τη λήψη της (αυτο)παραπομπής, κανονίζεται ένα ραντεβού με την πελάτισσα για να ξεκινήσει η διαδικασία εκτίμησης. Σε αυτό το σημείο, ο χειριστής της υπόθεσης πρέπει να καθορίσει εάν η επιζήσασα είναι πρόθυμη να δεχτεί την προσφερόμενη υποστήριξη. Η ενημερωμένη συναίνεση της επιζήσασας αποσκοπεί στην προστασία των δικαιωμάτων της και στη διασφάλιση ότι έχει πλήρη επίγνωση των περιορισμών, των κινδύνων και των οφελών της βοήθειας. Η ενημερωμένη συναίνεση είναι επίσης σημαντική για την οικοδόμηση μιας σχέσης εμπιστοσύνης, την υποστήριξη της αυτοδιάθεσης της πελάτισσας και την αποκατάσταση της αίσθησης ελέγχου. Για να λάβετε ενημερωμένη συναίνεση:

1. Περιγράψτε τι συνεπάγεται το πρόγραμμα στήριξης,

2. Συζητήστε την εμπιστευτικότητα και τους περιορισμούς της,

Η συμφωνία εμπιστευτικότητας διασφαλίζει ότι ο πάροχος υπηρεσιών δεν θα αποκαλύψει καμία πληροφορία σχετικά με την επιζήσασα χωρίς τη συγκατάθεσή της. Ανά πάσα στιγμή, ο πάροχος υπηρεσιών θα επικοινωνεί το ποιος εμπλέκεται σε μια υπόθεση και γιατί, θα λαμβάνει την άδεια της επιζήσασας σχετικά με το ποιες πληροφορίες μπορεί να μοιραστεί και με ποιον, προστατεύοντας πάντα την ταυτότητα της πελάτισσας. Ωστόσο, ενδέχεται να υπάρχουν νομικές ή άλλες υποχρεώσεις που υπερσχύουν του δικαιώματος εμπιστευτικότητας του ατόμου. Η «περιορισμένη εμπιστευτικότητα» ισχύει στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με την άμεση σωματική ασφάλεια των επιζώντων ή των συν-επιζώντων, όπως η σωματική ασφάλεια των παιδιών τους, ή σε περίπτωση που η πελάτισσα ενδέχεται να βλάψει τον εαυτό της ή να προκαλέσει βλάβη σε άλλους.
- Υπάρχουν υποχρεωτικοί νόμοι αναφοράς που υποχρεώνουν τους παρόχους υπηρεσιών να αναφέρονται στην αστυνομία ή σε άλλες κυβερνητικές αρχές. Οι επιζώντες (και οι φροντιστές τους) θα πρέπει να ενημερώνονται για αυτές τις απαιτήσεις του νόμου, ως μέρος της διαδικασίας ενημερωμένης συναίνεσης.
- Υπάρχουν υποχρεωτικές πολιτικές αναφοράς για περιπτώσεις σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης στις οποίες εμπλέκονται πάροχοι υπηρεσιών. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η επιζήσασα πρέπει να ενημερωθεί σε ποιον θα αναφερθεί η υπόθεση, ποιες πληροφορίες θα κοινοποιηθούν και ποια αποτελέσματα μπορούν να αναμένονται.

3. Εξηγήστε πώς θα συλλέγονται, θα χρησιμοποιούνται και θα αποθηκεύονται οι πληροφορίες της επιζήσασας. Εάν ο πάροχος υπηρεσιών καταγράφει τα δεδομένα της επιζήσασας γραπτός ή ηλεκτρονικά, θα πρέπει να εξηγεί ποιες πληροφορίες διατηρούνται, πώς και γιατί.

4. Συζητήστε τα δικαιώματα των επιζώντων καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων εκτός από την εμπιστευτικότητα. Κάθε επιζών έχει δικαίωμα:

- να ζητήσουν να μην τεκμηριωθεί η ιστορία τους ή οποιοδήποτε μέρος της ιστορίας τους.
- Να αρνηθεί να απαντήσει σε οποιαδήποτε ερώτηση ή να διακόψει τη συνέντευξη ανά πάσα στιγμή.
- Να κάνει ερωτήσεις ανά πάσα στιγμή.
- Να αιτηθεί να συνεργαστεί με άλλον χειριστή υπόθεσης
- να απορρίψει τυχόν παραπομπές που προτείνονται, όπως ιατρικές ή νομικές
- να ζητήσει να δει τον φάκελο της υπόθεσής της ή άλλα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί σχετικά με εκείνη και να ζητήσει να γίνουν αλλαγές

Μέχρι το τέλος κάθε συνεδρίας, ο χειριστής της υπόθεσης θα πρέπει:

- Να έχει ρωτήσει την επιζήσασα, εάν έχει οποιεσδήποτε ερωτήσεις ή χρειάζεται περαιτέρω διευκρινίσεις
- Να έχει ρωτήσει την επιζήσασα, αν θα ήθελε να συνεχίσει να λαμβάνει υποστήριξη.

Οι συζητήσεις με την επιζήσασα σχετικά με τη ενημερωμένη συναίνεση συνεχίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της διαχείρισης του περιστατικού. Δεν υπάρχει διαδικασία ή μορφή συναίνεσης που να χρησιμεύει ως καθολική άδεια εκ μέρους της επιζήσασας, σχετικά με υπηρεσίες, παραπομπές ή ανταλλαγή πληροφοριών. Ο χειριστής του περιστατικού θα πρέπει να λάβει ενημερωμένη συναίνεση: 1) πριν ξεκινήσει την αξιολόγηση, 2) πριν κάνει παραπομπές και για κάθε νέα παραπομπή και 3) πριν προβεί σε οποιεσδήποτε άλλες ενέργειες για λογαριασμό της πελάτισσας.

3. Εισαγωγή

Για να αποκαλυφθεί ένα περιστατικό έμφυλης βίας, προτιμώνται ατομικές συνεδρίες. Οι συνεδρίες πραγματοποιούνται σε ασφαλή και ιδιωτικό χώρο, για την προστασία της ψυχολογικής και σωματικής ασφάλειας, και της ιδιωτικής ζωής των επιζώντων.

Η καλή παροχή υπηρεσιών διαχείρισης περιστατικού βασίζεται στη διεξαγωγή μιας καλής αξιολόγησης και στη δημιουργία μιας σχέσης εμπιστοσύνης με την επιζήσασα. Η αξιολόγηση αφορά τη διαδικασία συλλογής πληροφοριών και τη χρήση τους ώστε να βοηθηθεί το άτομο να λάβει αποφάσεις σχετικά με τη φροντίδα του. Αυτό το βήμα περιλαμβάνει ενεργή ακρόαση ώστε να μάθει ο χειριστής τι έχει συμβεί, ποια είναι η τρέχουσα κατάσταση, ενώ παράλληλα δίνει πληροφορίες και βοηθά την πελάτισσα να εντοπίσει τα προβλήματα και τις ανάγκες της.

Αν ζητήσουμε από την επιζήσασα να μιλήσει για το τι συνέβη μπορεί να της φανεί δύσκολο και τρομακτικό. Ο χειριστής, αντί να διατρέξει τον κατάλογο των ερωτήσεων του έντυπου εισαγωγής, μπορεί να ξεκινήσει με ενθαρρυντικές, ανοιχτές ερωτήσεις που καλούν την πελάτισσα να μιλήσει για τον εαυτό της, π.χ. *"Θα θέλατε να μου πείτε τι σας έφερε εδώ σήμερα;"*, *"Από πού θα θέλατε να ξεκινήσετε;"*, *"Τι θα θέλατε να μου πείτε για την εμπειρία σας;"*

Άλλοι τρόποι με τους οποίους ο χειριστής του περιστατικού μπορεί να κάνει τον επιζήσασα να νιώσει πιο άνετα κατά τη διάρκεια της συνομιλίας είναι:

- Ακούγοντας προσεκτικά την ιστορία χωρίς διακοπή.
- Παρακολουθώντας στενά τη γλώσσα του σώματος της επιζήσασας για τυχόν σημάδια δυσφορίας, όπως κλάμα, βλέμμα στο κενό, μουρμουρητό, μονολεκτικές απαντήσεις, αποφυγή ή αλλαγή θέματος.
- Να συμβουλευεται ενεργά την επιζήσασα στην πορεία – Συμφωνεί να συνεχίσουν τη συζήτηση; Χρειάζεται να κάνει διάλειμμα; Ο χειριστής καθιστά σαφές ότι η επιζήσασα είναι ελεύθερη να μην απαντήσει σε ερωτήσεις με τις οποίες δεν αισθάνεται άνετα.
- Εάν η πελάτισσα εκφράσει λεκτικά ή μη λεκτικά ότι δεν αισθάνεται άνετα να απαντήσει σε ερωτήσεις ή να μοιραστεί πληροφορίες, ο χειριστής του

περιστατικού πρέπει να σεβαστεί τις επιθυμίες της και να διακόψει. Ο εξαναγκασμός επιζώντος να πει την ιστορία του είναι επιβλαβής και πρέπει να αποφεύγεται σε κάθε περίπτωση.

- Ο χειριστής του περιστατικού μπορεί να κρατά σημειώσεις, εάν απαιτείται, και μόνο εάν συμφωνεί η επιζήσασα. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, πρέπει να δοθεί πλήρης εστίαση και προσοχή στην επιζήσασα και όχι στο σημειωματάριο ή τον φορητό υπολογιστή.
- Καθώς η επιζήσασα αφηγείται την ιστορία της, ο χειριστής θα ενθαρρύνει και θα επιδεικνύει ενσυναίσθηση τόσο μέσω λεκτικής όσο και μη λεκτικής επικοινωνίας. Ενθαρρυντικές φράσεις όπως «*παρακαλώ, συνεχίστε*», «*συνεχίστε*» ή «*σας ακούω*» μπορεί να είναι χρήσιμες.
- Μόλις η επιζήσασα αποκαλύψει την εμπειρία της, ο χειριστής του περιστατικού θα αποκριθεί στην αποκάλυψη με ενσυναίσθηση, επικύρωση και διαβεβαίωση.
- Ο χειριστής του περιστατικού υποβάλλει διευκρινιστικές ερωτήσεις μόνο αφού αφήσει την επιζήσασα να μιλήσει και αφού αποκριθεί στην αποκάλυψή της. Πρέπει να αποφεύγονται οι περιττές ερωτήσεις.

4. Εκτίμηση κινδύνου

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι επιζώντες μπορεί να αντιμετωπίσουν αυξημένους κινδύνους που πρέπει να αντιμετωπιστούν τόσο για την ασφάλειά τους, όσο και για την ψυχολογική τους ευημερία. Ο χειριστής του περιστατικού θα πρέπει να υποβάλει ερωτήσεις σχετικά με θέματα όπως:

- εάν το άτομο που ζει με έναν κακοποιητικό σύντροφο αισθάνεται ασφαλές εάν επικοινωνήσει μαζί του μέσω τηλεφώνου. Για παράδειγμα, μπορεί να είναι σκόπιμο να κάνετε ερωτήσεις όπως " *Υπάρχει χώρος να απομονωθείτε, ώστε να μπορείτε να μιλήσετε εμπιστευτικά;*" " *Το τηλέφωνο που χρησιμοποιείτε ανήκει σε εσάς;*" " *Έχετε πρόσβαση στο διαδίκτυο;*" " *Ποια είναι η καλύτερη στιγμή για να μας καλέσετε ή να επικοινωνήσετε μαζί μας και με ποιους τρόπους;*"
- την εγγύτητα του δράστη. Για παράδειγμα, ρωτώντας " *Ξέρεις πού είναι ο [σύζυγος, φίλος, πατέρας, αφεντικό κ.λπ.] είναι τώρα;*" " *Έχετε λόγους να*

πιστεύετε ότι γνωρίζει την τοποθεσία σας ή ότι θα μπορούσε να σας εντοπίσει;"

- εάν έχει σημειωθεί αύξηση της σοβαρότητας ή της συχνότητας της σωματικής βίας τις τελευταίες ημέρες ή εβδομάδες.
- εάν η πελάτισσα προσπάθησε να εγκαταλείψει τον κακοποιητή κατά τη διάρκεια των τελευταίων ημερών ή εβδομάδων.
- εάν η επιζήσασα δέχεται απειλή κατά της ζωής της. Για παράδειγμα, ο χειριστής του περιστατικού μπορεί να ρωτήσει "Έχει πυροβόλο όπλο ή άλλο όπλο;" «Έχει χρησιμοποιήσει ποτέ όπλο εναντίον σου ή σε έχει απειλήσει με όπλο;» «Απειλήσε να σε σκοτώσει;» «Πιστεύεις ότι είναι ικανός να σε σκοτώσει;»
- απειλές βλάβης κατά των παιδιών της επιζήσασας
- εάν η πελάτισσα αναγκάζεται να κάνει σεξ χωρίς τη συγκατάθεσή της.
- Κακοποίηση κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης.
- Εάν έχουν γίνει προσπάθειες ελέγχου προσωπικών επιλογών και καθημερινών δραστηριοτήτων. Για παράδειγμα, "Σας λέει με ποιον μπορείτε να είστε φίλοι, πότε μπορείτε να δείτε την οικογένειά σας, πόσα χρήματα μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ή πότε μπορείτε να πάρετε το αυτοκίνητο;" «Σας ζηλεύει βίαια και συνεχώς;»
- παρενοχλητική παρακολούθηση (stalking) από τον δράστη.
- ερωτήματα σχετικά με την προσωπική κατάσταση του δράστη, για παράδειγμα εάν είναι άνεργος, αν κάνει χρήση ναρκωτικών ή αλκοόλ, αν έχει διαγνωστεί με προβλήματα ψυχικής υγείας κ.λπ.
- αν η επιζήσασα έχει αυτοκτονικές σκέψεις.
- αν η επιζήσασα έχει υποστηρικτικό δίκτυο, όπως συγγενείς, φίλους, γείτονες κ.λπ.

Τίθενται ερωτήσεις "Ναι ή Όχι". Εάν υπάρχει μεγάλος αριθμός απαντήσεων «ναι», η επιζήσασα αντιμετωπίζει αυξημένο κίνδυνο, και πρέπει να γίνει άμεσα παρέμβαση.

5. Σχέδιο ασφαλείας

Ανάλογα με την περίπτωση και τον βαθμό κινδύνου, θα πρέπει να συντάσσεται σχέδιο ασφαλείας από τον χειριστή του περιστατικού σε στενή συνεργασία με την επιζήσασα, ώστε να είναι όσο το δυνατόν καλύτερα προετοιμασμένη να αποφύγει τον κίνδυνο σε περίπτωση άμεσης απειλής. Η ανάπτυξη ενός σχεδίου ασφαλείας μαζί με την επιζήσασα είναι ένας τρόπος να την βοηθήσετε να προσδιορίσει τις δικές της στρατηγικές μετριασμού και πρόληψης.

Ο χειριστής του περιστατικού και ο επιζών θα πρέπει να συζητήσουν ζητήματα όπως:

1. Παράγοντες κινδύνου σε περίπτωση ενδοσυντροφικής βίας, από σύντροφο ή σύζυγο:

- Δυνατότητα χρήσης άλλου τηλεφώνου, σε περίπτωση που η επιζήσασα δεν διαθέτει ή το τηλέφωνό της ελέγχεται.
- Ύπαρξη φίλου/φίλης φίλο που θα μπορούσε να καλέσει βοήθεια εκ μέρους της επιζήσασας.

- Χρήση μυστικών κωδικών. Πρόσβαση στο διαδίκτυο χωρίς την επίβλεψη του δράστη.
- Δυνατότητα αναζήτησης βοήθειας τηλεφωνικά, χωρίς την επίβλεψη του δράστη.
- Οι στρατηγικές ασφάλειας περιλαμβάνουν ενέργειες που μπορεί να κάνει ο επιζών για να αυξήσει την ασφάλειά του:
- Εάν ο δράστης ελέγχει το κινητό και τις κλίσεις, η επιζήσασα θα πρέπει να διαγράφει όλα τα αρχεία
- Να χρησιμοποιεί τον χρόνο κατά τον οποίο ο δράστης είναι απασχολημένος, κοιμισμένος ή απουσιάζει για να καλέσει ή να στείλει μήνυμα, ώστε να μπορεί να μιλήσει ελεύθερα ή να ζητήσει βοήθεια.
- Η επιζήσασα να αναφέρει στο μήνυμά της την ώρα που μπορεί να μιλήσει με ασφάλεια.

2. Ασφαλείς τοποθεσίες:

- Οι επιζώντες θα πρέπει να αναζητήσουν καταφύγιο σε συγγενή, φίλο ή γείτονα.
- Οι επιζώντες θα πρέπει να σημειώσουν τα ονόματα των ανθρώπων που εμπιστεύονται ή των οργανισμών με τους οποίους μπορούν να επικοινωνήσουν για βοήθεια.
- Εάν δεν γνωρίζουν πού να απευθυνθούν για βοήθεια σε περίπτωση κρίσης, ο χειριστής του περιστατικού παρέχει πληροφορίες και απλές οδηγίες
- Οι επιζώντες θα πρέπει να έχει έτοιμη μια τσάντα/ αποσκευή έκτακτης ανάγκης, σε περίπτωση που αποφασίσουν να φύγουν. Θα πρέπει να περιέχει ταυτότητες, αριθμούς τραπεζικών λογαριασμών και τα απαραίτητα για πρόσβαση σε τραπεζικούς λογαριασμούς, νομικά έγγραφα, πολύτιμα αντικείμενα, είδη πρώτης ανάγκης κ.λπ. Η τσάντα έκτακτης ανάγκης θα πρέπει να είναι καλά κρυμμένη από δράστη κακοποιό, ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος περεταίρω βλάβης.

6. Σχέδιο περιστατικού (case plan)

Το σχέδιο περιστατικού βασίζεται στις εκφρασμένες ανάγκες, επιθυμίες, ενδιαφέροντα και στόχους των επιζήσασων. Δημιουργείται από την επιζήσασα με τη βοήθεια του χειριστή περιστατικού. Αποτελεί μέρος της διαδικασίας ενδυνάμωσης που συνεπάγεται η ψυχοκοινωνική υποστήριξη, είναι δυναμική και ευέλικτη, καθώς μπορεί να αλλάξει με την πάροδο του χρόνου.

Το σχέδιο περιστατικού βασίζεται στη διαδικασία εισαγωγής και αξιολόγησης. Αρχικά, ο χειριστής του περιστατικού μπορεί να συνοψίσει ποιες αντιλαμβάνεται ότι είναι οι κύριες ανάγκες της επιζήσασας. Θα ρωτήσει την επιζήσασα αν συμφωνεί και εάν αισθάνεται άνετα με τη σύνοψη και αν υπάρχει κάτι που θα ήθελε να προσθέσει, να αφαιρέσει ή να αλλάξει. Στη συνέχεια, θα της δώσει πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες, και με το τί μπορεί να περιμένει από αυτές, όσον αφορά τα οφέλη και τους κινδύνους που συνεπάγεται μια παραπομπή. Ο υπάλληλος ενημερώνει πάντοτε την πελάτισσα ότι έχει το δικαίωμα να αρνηθεί ή να απορρίψει την συνδρομή, εν όλω ή εν μέρει.

Όταν επιζήσασα έχει την επιλογή να προσφύγει στη δικαιοσύνη, πρέπει να της παρασχεθούν οι απαραίτητες πληροφορίες, έτσι ώστε να λάβει μια ενημερωμένη απόφαση. Ο ρόλος του χειριστή του περιστατικού δεν είναι να ενθαρρύνει την πελάτισσα να υποβάλει μήνυση, αλλά μάλλον να την ενημερώσει για τα δικαιώματά της και να παράσχει ακριβείς πληροφορίες σχετικά με το τι μπορεί να περιμένει εάν κάνει καταγγελία στις αρχές επιβολής του νόμου και τι θα συμβεί εάν η υπόθεση πάει στο δικαστήριο.

Ο χειριστής του περιστατικού μπορεί στη συνέχεια να σχεδιάσει μαζί με την επιζήσασα πώς να ανταποκριθεί στις ανάγκες της, να θέσει προσωπικούς στόχους και να λάβει αποφάσεις για τα επόμενα βήματα. Σε αυτό το σημείο, την ρωτάει εάν έχει οποιεσδήποτε ερωτήσεις και, εάν επιθυμεί, να παραπεμφθεί σε οποιαδήποτε από τις προτεινόμενες υπηρεσίες. Εάν το επιθυμεί, ο χειριστής του περιστατικού προσδιορίζει το πρόσωπο ή τον οργανισμό που είναι αρμόδιος για τη διευκόλυνση της παρέμβασης και συζητά με την πελάτισσα τυχόν άλλες ανάγκες που μπορεί να έχει, όπως να συνοδεύεται σε όλες ή σε ορισμένες από τις υπηρεσίες.

Ένα σημαντικό μέρος της επούλωσης και της ανάκαμψης της επιζήσασας είναι ο προσδιορισμός βραχυπρόθεσμων και ρεαλιστικών στόχων που μπορεί να επιτύχει. Οι στόχοι θα πρέπει να βασίζονται στην αξιολόγηση, ιδιαίτερα στην ψυχοκοινωνική αξιολόγηση, κατά την οποία συζητήθηκαν τα αισθήματα, τα συναισθήματα και η λειτουργικότητα της πελάτισσας, καθώς και οι πηγές υποστήριξης και δύναμης. Όποτε είναι δυνατόν, ο χειριστής του περιστατικού θα πρέπει να αφήνει την επιζήσασα να προσδιορίσει τους δικούς του στόχους. Συζητούν επίσης τις επιλογές όσον αφορά μια follow-up συνάντηση και είναι πολύ συγκεκριμένοι σχετικά με το πού θα πραγματοποιηθεί και πότε. Εάν χρειαστεί, θα διερευνήσουν πώς το follow-up θα γίνει με όσο το δυνατόν πιο ασφαλή τρόπο.

Εάν μια επιζήσασα χάσει τρία διαδοχικά ραντεβού (δια ζώσης ή εξ αποστάσεως) χωρίς να δώσει έγκυρη εξήγηση (για παράδειγμα, ασθένεια) και δεν απαντά σε επαναλαμβανόμενες τηλεφωνικές κλήσεις/γραπτά μηνύματα, θεωρείται drop out. Σε μια τέτοια περίπτωση, θεωρείται ότι δεν ενδιαφέρεται να λάβει περαιτέρω βοήθεια, έως ότου επανέλθει και ζητήσει ξανά βοήθεια.

Ειδικές συστάσεις για προσφύγισες και μετανάστριες, επιζήσασες έμφυλης βίας

Οι γυναίκες και τα κορίτσια πρόσφυγες και μετανάστριες διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο διαφόρων μορφών έμφυλης βίας, είτε στη χώρα καταγωγής, είτε όσο μετακινούνται προς ασφαλέστερους προορισμούς ή/και όταν απελαύνονται. Οι διασταυρούμενες και πολυάριθμες μορφές διακρίσεων που βιώνουν οι γυναίκες και τα κορίτσια αυξάνουν την ευάλωτότητά τους στην έμφυλη βία. Επιπλέον, οι δομικές ανισότητες μεταξύ των φύλων και η έλλειψη ασφαλών και νόμιμων μεταναστευτικών οδών αυξάνουν τον κίνδυνο έμφυλης βίας. Η ανδρική βία που ενάντια στις μετανάστριες συμβαίνει σε κάθε φάση της μετανάστευσης. Μπορούν να την προκαλέσουν διάφορα άτομα, συμπεριλαμβανομένων άλλων μεταναστών, διακινητών,

λαθρεμπόρων, στενών συντρόφων, καθώς και εκπροσώπων αρχών, όπως αστυνομία, φύλακες κ.λπ.

Η πανδημία Covid-19 έχει αυξήσει τις βλάβες και τους κινδύνους που υφίστανται οι μετανάστριες και τα κορίτσια λόγω των ταξιδιωτικών περιορισμών και του κλεισίματος των συνόρων. Αυτοί οι περιορισμοί έχουν αναγκάσει τις μετανάστριες, γυναίκες και κορίτσια, να ακολουθήσουν πιο επικίνδυνες οδούς, μερικές φορές ακόμη και να στραφούν σε διακινητές, εντείνοντας έτσι τον κίνδυνο βλάβης.²⁹

Ο χειριστής του περιστατικού θα πρέπει να συνοδεύεται από πιστοποιημένο διερμηνέα κατά τη διάρκεια των συνεδριών με επιζώντες που χρησιμοποιούν γλώσσα διαφορετική από εκείνη του χειριστή του περιστατικού. Πρέπει να ακολουθούνται ορισμένες βασικές αρχές:

- Οι διερμηνείς είναι εκπαιδευμένοι στις κατευθυντήριες αρχές σχετικά με την έμφυλη βία.
- Ο ρόλος των διερμηνέων είναι σαφής κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.
- Οι διερμηνείς μεταφράζουν λέξη προς λέξη αυτά που λέει ο επιζών χωρίς να εκφράζουν προσωπικές απόψεις.
- Οι επιζώντες έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν το φύλο του διερμηνέα
- Τα συμφέροντα των διερμηνέων δεν πρέπει να συγκρούονται με εκείνα του επιζώντος (για παράδειγμα, διαφορετική εθνοτική ομάδα, διαφορετική θρησκεία, προσωπική προκατάληψη).
- Οι διερμηνείς δεσμεύονται από εμπιστευτικότητα και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να μοιράζονται πληροφορίες που έρχονται σε γνώση τους κατά την παροχή μεταφραστικών υπηρεσιών.

Ειδικές συστάσεις για επιζήσασες εμπορίας εφήβων μαστροπών/ Loverboy

Τα θύματα εμπορίας με τη μέθοδο Loverboy είναι μια ευάλωτη ομάδα νέων που χρειάζονται ειδική προστασία, καθώς η κακοποίηση αφήνει πίσω της σημαντικά τραύματα.

Η συμβουλευτική προσφέρεται είτε σε περιβάλλον φιλοξενίας για άτομα που ζουν σε ιδρύματα νεολαίας, είτε ως εξωτερική υπηρεσία για όσους ζουν αλλού.

Μέσω της συμβουλευτικής, οι πελάτες λαμβάνουν υποστήριξη για την επεξεργασία του τραύματος και για την κατάρτιση ενός ρεαλιστικού σχεδίου για το μέλλον τους. Για να επιτευχθεί η επιτυχής επανένταξη στην κοινωνία, εξετάζονται πολλαπλές πτυχές, όπως η σωματική και ψυχική υγεία, η εκπαίδευση, η οικογένεια, το κοινωνικό δίκτυο κ.λπ.

²⁹ REF: UNWOMEN, 2021. «Από τα αποδεικτικά στοιχεία στη δράση: Αντιμετώπιση της έμφυλης βίας κατά των μεταναστριών γυναικών και κοριτσιών». <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2021/10/policy-brief-from-evidence-to-action-tackling-gbv-against-migrant-women-and-girls>

Παραπομπή

Ένα περιστατικό εμπορίας loverboy μπορεί να αναφεθεί από:

- τα ίδια τα θύματα, αν και αυτό είναι σπάνιο
- τις δυνάμεις επιβολής του νόμου
- άτομα που βρίσκονται κοντά στο θύμα, όπως γονείς, φροντιστές, κέντρα υποστήριξης μαθητών, ψυχολόγοι, εκπαιδευτικοί κ.λπ.

Κοινοποίηση γίνεται όταν ένα πρόσωπο ή ένας φορέας έχει σοβαρές υπόνοιες ότι κάποιος είναι θύμα διακινητή. Κάθε κοινοποίηση σχετικά με ένα δυνητικό θύμα, συμπεριλαμβανομένων των ανώνυμων ή εκείνων που δεν συνοδεύονται από αίτημα υποστήριξης, την χειρίζεται ένας ψυχοκοινωνικός λειτουργός και καταγράφεται σε μια εσωτερική κεντρική βάση δεδομένων. Το φερόμενο θύμα μπαίνει σε λίστα αναμονής. Κατά μέσο όρο, η αναμονή κυμαίνεται μεταξύ 1 και 3 μηνών.

Ο ψυχοκοινωνικός σύμβουλος θα επικοινωνήσει με τον παραπέμποντα για να διευκρινίσει τη φύση του αιτήματος - δηλαδή, εάν το άτομο χρειάζεται στέγη, βοήθεια, οικονομική υποστήριξη κ.λπ. Θα ρωτήσουν τι αναμένεται από την οργάνωση υποστήριξης θυμάτων και θα διευκρινίσουν τι μπορεί να προσφέρει.

Η αρχική επαφή

Όταν το φερόμενο ως θύμα φτάσει στην κορυφή της λίστας αναμονής, γίνεται επικοινωνία με τον παραπέμποντα για να προγραμματίσει ένα ραντεβού. Πριν από την πρώτη επαφή με τον πελάτη, το άτομο που παραπέμπει πρέπει να εξηγήσει στον πελάτη ότι έχει κανονιστεί συνάντηση με τον οργανισμό υποστήριξης θυμάτων. Η επικοινωνία μπορεί να ξεκινήσει μόνο με τη συγκατάθεση του πελάτη. Εάν ο πελάτης αρνηθεί να συναντηθεί με έναν κοινωνικό λειτουργό μετά από τρεις διαδοχικές προσπάθειες, θα τοποθετηθεί στο κάτω μέρος της λίστας αναμονής.

Κατά την αρχική επαφή με το φερόμενο θύμα, οι ψυχοκοινωνικοί σύμβουλοι συστήνονται, εξηγούν το ρόλο τους και τις υπηρεσίες που προσφέρει ο οργανισμός. Μιλούν στα θύματα με τρόπο κατάλληλο για την ηλικία τους και με ευαισθησία ως προς το τραύμα, χρησιμοποιώντας εκφράσεις όπως:

- «Είμαι... και εργάζομαι για [όνομα οργανισμού]. Είναι μια οργάνωση που βοηθά τους ανθρώπους που έχουν ανάγκη: οπότε λοιπόν δεν είμαστε αστυνομία, δικαστήριο, η πρόνοια ούτε ψυχολόγοι. Ήρθα να σε ακούσω και να δω αν υπάρχει κάτι που μπορώ να κάνω για σένα».

- «Εργάζομαι για έναν οργανισμό που βοηθά τους ανθρώπους, ειδικά τους ανθρώπους που πρέπει να κάνουν πράγματα που δεν θέλουν να κάνουν ή δεν αισθάνονται άνετα να κάνουν».
- «Μιλάμε με κορίτσια και αγόρια που αντιμετωπίζουν προβλήματα και βλέπουμε αν μπορούμε να βοηθήσουμε με τις ανάγκες / επιθυμίες / προσδοκίες τους».
- «Δεν εκπροσωπώ την αστυνομία, το δικαστήριο ή τα ιδρύματα νεολαίας, ούτε είμαι ψυχολόγος, αν και συνεργάζομαι με αυτούς τους επαγγελματίες».

Περίοδος αξιολόγησης

Καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου αξιολόγησης, ο ψυχοκοινωνικός σύμβουλος συναντάται με τον πελάτη σε εβδομαδιαία βάση. Ολόκληρη η περίοδος αξιολόγησης διαρκεί περίπου 7 έως 11 συνομιλίες, που εκτείνονται σε 2 έως 3 μήνες. Οι συναντήσεις πραγματοποιούνται εκεί όπου διαμένουν οι πελάτες. Για να διασφαλιστεί η ιδιωτικότητα, η ασφάλεια και ένα χαλαρό περιβάλλον, οι συναντήσεις μπορούν επίσης να πραγματοποιούνται σε καφετέρια, σε δημόσιο πάρκο, στο σχολείο ή στο σπίτι του θύματος, διασφαλίζοντας πάντα ότι δεν υπάρχουν περισπασμοί ή παρεμβολές. [1]

Η συμβουλευτική βοηθά τους πελάτες σε διαφορετικούς τομείς της ζωής. Τα ανήλικα θύματα συχνά εγκαταλείπουν το σχολείο επειδή φεύγουν για να ζήσουν με τους διακινητές τους. Μπορεί να είναι θύματα δεσμών χρέους, λόγω χρεών που δημιουργήθηκαν για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών ή καλούνται να πληρώσουν για δάνεια που έλαβαν προς όφελος του διακινητή, ή μπορεί να μην έχουν κοινωνικό δίκτυο ούτε κάποιο μέρος για να μείνουν.

Πώς να αναγνωρίσετε ένα θύμα;

Ο ψυχοκοινωνικός σύμβουλος θα δώσει προσοχή σε ορισμένες ενδείξεις για να καθορίσει εάν ο πελάτης είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων.

Ένα άτομο που επηρεάζεται από έναν έφηβο μαστροπό είναι συχνά δύσκολο να εντοπιστεί. Για να προστατεύσουν τον εαυτό τους ή τους διακινητές τους, ζουν διπλή ζωή και κρύβουν τα συναισθήματα και τις εμπειρίες τους. Οι αλλαγές συμπεριφοράς των νέων που ζουν σε ιδρύματα ή που έχουν απόντες ή ανάδοχους γονείς είναι ιδιαίτερα δύσκολο να παρατηρηθούν. Οι συμπεριφορές που χαρακτηρίζουν την εκμετάλλευση συχνά παραβλέπονται και συγχέονται με εκείνες που είναι χαρακτηριστικές της εφηβείας ή του πειραματισμού. [2]

[1] Πρόσφατα, η Payoke εγκαινίασε μια κινητή μονάδα προσέγγισης, ένα βαν που χρησιμεύει ως ένα ασφαλές και ευχάριστο μέρος για να συναντηθούν οι σύμβουλοι και οι πελάτες.

[2] Child Focus (2016) Victims of teenage pimps in Flanders

Ενώ δεν υπάρχει ενιαίο προφίλ θύματος, μπορεί να παρατηρηθούν ορισμένα κοινά μοτίβα:

Σωματικές ενδείξεις: • κοιλιακό άλγος • κολπικά και πρωκτικά προβλήματα • αφροδίσια νοσήματα, HIV • πόνος στα άνω πόδια • εγκυμοσύνη • έκτρωση • μώλωπες και σημάδια κακοποίησης (καλύπτονται από ρούχα) • σημάδια αυτοακρωτηριασμού • υπερβολική κόπωση • εθισμοί και κατάχρηση ουσιών • αίσθημα παλμών • άστατη διατροφή • ψυχοσωματικές ενοχλήσεις • πρόβλημα στον ύπνο	Σεξουαλικά σήματα: • μη κατάλληλη για την ηλικία σεξουαλική επαφή • εμμονικό ενδιαφέρον για το σεξ • αποφεύγει τη σωματική επαφή • έχει πολλές γνώσεις σχετικά με τη σεξουαλικότητα • αποφεύγει το θέμα της πορνείας ή το κανονικοποιεί • εξαιρετικά ανοιχτό ή κλειστό σχετικά με τη σεξουαλικότητα • κατέχει σεξουαλικά παιχνίδια ή σεξουαλικά ρούχα • σεξουαλικά επιδεικτική συμπεριφορά • αποστροφή στη σωματική επαφή • χρησιμοποιεί το σεξ για να ασκήσει έλεγχο ή ανταλλαγή • χρησιμοποιεί χονδροειδή γλώσσα
Συμπεριφορικές ενδείξεις: • αλλαγή στην εμφάνιση, τα ρούχα, το μακιγιάζ • ξαφνικά έχει πολλά χρήματα και κατέχει ακριβά αντικείμενα • κουρασμένος και αδυνατισμένος (πιθανό σημάδι ότι είναι δραστήριος τη νύχτα) • ελλιπής προσωπική φροντίδα (πιθανό σημάδι κατάθλιψης) • αποσύνδεση (ακούσια και ακούσια αλλαγή στη συνείδηση σε σχέση με τη δική του ταυτότητα) • σχολική διαρροή ή απουσία (ειδικά μετά το Σαββατοκύριακο) • μείωση της σχολικής επίδοσης • πεισματάρης και αδυσώπητος • ανίκανος να χειριστεί ή να αλλάξει μια κατάσταση • δεν θα μιλήσει για τις σχέσεις του • τάση να ψεύδεται • βγαίνει πολύ • συμπεριφορά φυγής	Ψυχολογικές ενδείξεις: • χαμηλή αυτοεκτίμηση • Αρνητική εικόνα του εαυτού • αποκομμένος από την πραγματικότητα • κατάθλιψη • αφελής, επηρεάζεται εύκολα • γρήγορες εναλλαγές της διάθεσης • απερίσκεπτος • δείχνει αποφυγή ή απόσυρση • πρόβλημα συγκέντρωσης • ξεσπάσματα θυμού ή επιθετική συμπεριφορά • αυτοκτονικές σκέψεις • αυτοτραυματισμός / αυτοακρωτηριασμός • PTSD

• αγχώδης και φοβισμένη συμπεριφορά (χωρίς προφανείς λόγους) • αναφέρεται σε μυστικά που δεν μπορεί να μοιραστεί με κανέναν • Η έλλειψη ενδείξεων μπορεί να είναι και αυτή ένδειξη	
Κοινωνικές ενδείξεις: • ξαφνική αλλαγή στον κύκλο των φίλων • έχει επαφή με ηλικιωμένους άνδρες • βρίσκεται συνεχώς υπό τον έλεγχο ενός φίλου ή τρίτου • απομονώνεται από την οικογένεια, τους φίλους και τους γνωστούς • παρουσιάζει κοινωνικά επιθυμητή συμπεριφορά (μη ένδειξη) • ξαφνικά εμφανίζει διαφορετικές πεποιθήσεις και αξίες • τερματίζει ή παραμελεί παλιές φιλίες • έχει πολλά κινητά τηλέφωνα και τα κρατά κοντά όλη την ώρα • συχνά τον εξυπηρετούν με αυτοκίνητο ή τον παραλαμβάνουν/αφήνουν νέοι γνωστοί • Η σχέση με τους γονείς ή την ανάδοχη οικογένεια επιδεινώνεται • εμφανίζουν διαφορετικές συμπεριφορές σε διαφορετικά πλαίσια (σχολείο, σπίτι, φίλοι)	Άλλες ενδείξεις: • χρέη (πρόστιμα, συνδρομές, ηλεκτρονικές παραγγελίες, δάνεια) • τατουάζ • εγκληματική συμπεριφορά • απώλεια δελτίου ταυτότητας ή κατοχή πλαστής ταυτότητας

Συμβουλευτικές δεξιότητες

Είναι κρίσιμο για έναν ψυχοκοινωνικό λειτουργό να διεξάγει τις συνομιλίες χωρίς προκατάληψη. Εάν ο πελάτης αντιληφθεί ότι ο ψυχοκοινωνικός λειτουργός υποθέτει ότι τον γνωρίζει με βάση τον φάκελο της υπόθεσής του και χωρίς να προσπαθήσει να συνδεθεί μαζί του, θα κλειστεί. Ο σύμβουλος πρέπει να είναι ειλικρινής σχετικά με το τι έμαθε από τον παραπέμποντα, χωρίς να εκθέτει περιττές λεπτομέρειες. Μέσα από τις επόμενες συναντήσεις, θα γνωρίσουν τον πελάτη, θα κάνουν ερωτήσεις και θα ενδιαφερθούν για την αφήγηση του ατόμου αντί να βασίζονται στον φάκελο. Μπορούν να κάνουν ερωτήσεις όπως «Έχετε χόμπι, αδελφούς ή αδελφές, τι δουλειά θα θέλατε να κάνετε κ.λπ...» Είναι ευθύνη του συμβούλου να κάνει τον πελάτη να αισθάνεται άνετα.

Τα ακόλουθα χαρακτηριστικά και συμβουλές μπορούν να βοηθήσουν τους συμβούλους να πετύχουν:

- Παραμείνετε ανοιχτόμυαλοι
- Αυθεντικότητα: μείνετε πιστοί στον εαυτό σας και μην παίζετε το ρόλο του ψυχολόγου ή του εκπαιδευτικού
- Ισότιμη βάση: ενώ αναγνωρίζει τις διαφορές εξουσίας, ο κοινωνικός λειτουργός προσπαθεί να γίνει αποδεκτός ως «ίσος», οικοδομώντας τη σχέση στην αμοιβαιότητα αντί της ιεραρχίας
- Το χιούμορ μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να μειώσει την ένταση και να δώσει χώρο να αναπνεύσει κανείς όταν οι καταστάσεις είναι δύσκολες
- Διατήρηση μη επικριτικής στάσης
- Συμμετοχή σε φυσική συνομιλία χωρίς επιβολή θεμάτων στον πελάτη. Ως μέσο απόκτησης περαιτέρω πληροφοριών, ο σύμβουλος μπορεί να κατευθύνει απαλά τη συζήτηση προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση, για παράδειγμα ρωτώντας τον πελάτη εάν έχει αγόρι ή φίλη.
- Προβλεψιμότητα. Οι άνθρωποι που υποφέρουν από τραύμα έχουν μεγάλη ανάγκη από ένα προβλέψιμο και σταθερό περιβάλλον. Η δημιουργία συνεπών και προβλέψιμων τελετουργιών, ρουτινών και διαδικασιών μπορεί να επιτευχθεί όταν οι σύμβουλοι προετοιμάζονται για τη συνάντηση, λένε στους πελάτες τι να περιμένουν, παρέχουν υπενθυμίσεις για επερχόμενες συναντήσεις και βοηθούν τους πελάτες να αυτορυθμιστούν εάν αισθάνονται ανήσυχοι.
- Τήρηση υποσχέσεων και αποφυγή δημιουργίας μη ρεαλιστικών προσδοκιών.

Θετική αξιολόγηση

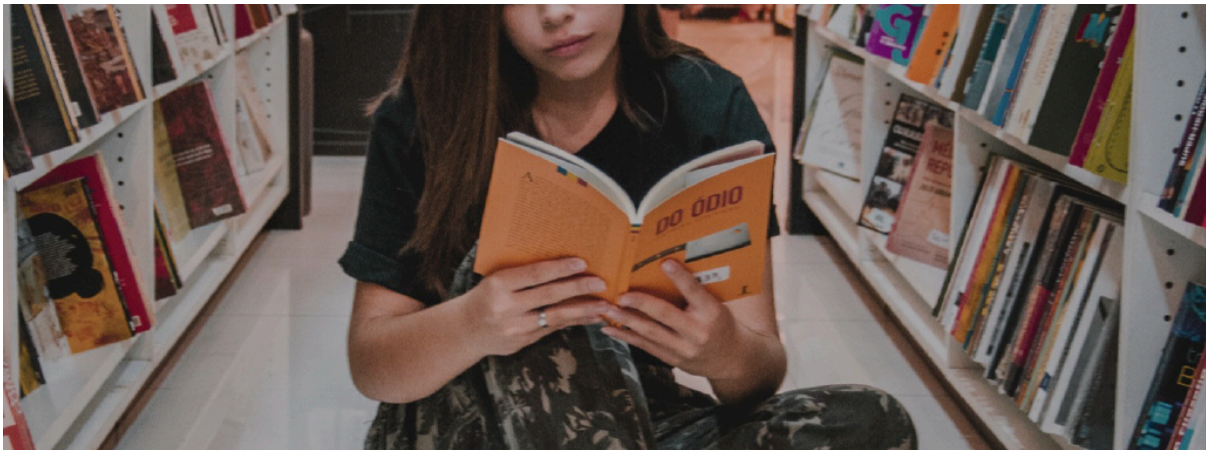
Μετά από θετική αξιολόγηση, ο σύμβουλος θα συνεργαστεί με τον ανήλικο για να προετοιμάσει μια δήλωση στις αρχές επιβολής του νόμου. Σε περίπτωση που δεν επιθυμούν να προβούν σε δήλωση, η οργάνωση υποστήριξης θυμάτων θα αποσυρθεί. Σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, τα θύματα που δεν συνεργάζονται με τις έρευνες, δεν εντάσσονται στο πρόγραμμα προστασίας και δεν λαμβάνουν εξειδικευμένη υποστήριξη για θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Όταν ο πελάτης δέχεται να δώσει κατάθεση στις αρχές επιβολής του νόμου, αναλαμβάνει κυρίως ο δικηγόρος. Ο ψυχοκοινωνικός σύμβουλος εξακολουθεί να τον επισκέπτεται τακτικά για follow-up συνεδρίες. Αυτές οι follow-up συνεδρίες αποσκοπούν κυρίως στην λήψη πληροφοριών σχετικά με την εμπειρία εμπορίας ανθρώπων και στη συλλογή πρόσθετων αποδεικτικών στοιχείων για την ενίσχυση της εν εξελίξει ποινικής έρευνας. Μερικές φορές οι συνομιλίες πραγματοποιούνται με τρίτους (γονείς, αρχές επιβολής του νόμου, σχολείο κ.λπ.), σεβόμενοι παράλληλα την ιδιωτικότητα και την εμπιστευτικότητα του πελάτη.

Μακροπρόθεσμα, ο ψυχοκοινωνικός λειτουργός θα συνεχίσει να παρέχει συμβουλευτική και υποστήριξη έως ότου ο πελάτης μπορέσει να ενταχθεί στην κοινωνία. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει: συνέχιση σπουδών, εύρεση πηγής εισοδήματος μετά την ενηλικίωση, αναζήτηση καταλύματος ή αναζήτηση εργασίας. Ως εκ τούτου, η καθοδήγηση μπορεί να διαρκέσει αρκετά χρόνια, συνήθως τρία έως πέντε χρόνια.

Αρνητική αξιολόγηση

Εάν οι ψυχοκοινωνικοί λειτουργοί καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι δεν λαμβάνει χώρα εμπορία ανθρώπων, θα παράσχουν έκθεση αναφέροντας τους λόγους και θα προσφέρουν συμβουλές σχετικά με παραπομπές, θεραπεία, εκπαίδευση κ.λπ. Οι συμβουλές είναι μη δεσμευτικές και συζητούνται πρώτα με τον πελάτη πριν κοινοποιηθούν στο δίκτυο υποστήριξής τους.

Κεφάλαιο 3

Κατευθυντήριες γραμμές για τη νομική συνδρομή

Αυτή η ενότητα στοχεύει στην παροχή ενός συνόλου κατευθυντήριων γραμμών και αρχών στους επαγγελματίες που εμπλέκονται στη νομική υποστήριξη και συνδρομή των επιζώντων έμφυλης βίας. Παρέχει πληροφορίες σχετικά με τα νομικά πλαίσια στο Βέλγιο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, οι οποίες μπορεί να είναι χρήσιμες για τους παρόχους νομικών υπηρεσιών. Επιπλέον, δείχνει πώς να εφαρμόσουν μια προσέγγιση με επίκεντρο τους επιζώντες στην καθημερινή τους εργασία.

Ορισμός της βίας κατά των γυναικών

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και τις ενδοοικογενειακής βίας, ευρύτερα γνωστή ως «Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης», αναφέρει τις ακόλουθες μορφές βίας:

- ψυχολογική βία (άρθρο 33)
- παρενοχλητικής παρακολούθηση (stalking) (άρθρο 34)
- σωματική βία (άρθρο 35)
- αναγκαστικοί γάμοι (άρθρο 37)
- σεξουαλική βία, συμπεριλαμβανομένου του βιασμού (άρθρο 36)
- ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων (άρθρο 38)
- αναγκαστική άμβλωση και αναγκαστική στείρωση (άρθρο 39)
- σεξουαλική παρενόχληση (άρθρο 40)
- υποβοήθηση ή συνέργεια και απόπειρα (άρθρο 41)
- απαράδεκτη δικαιολόγηση εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένων εγκλημάτων που διαπράχθηκαν στο όνομα της λεγόμενης τιμής (άρθρο 42).

Θα διακρίνουμε πέντε τύπους βίας με βάση αυτά τα κριτήρια:

- σωματική βία
- λεκτική βία (συμπεριλαμβανομένης της ρητορικής μίσους)
- ψυχολογική βία
- σεξουαλική βία
- κοινωνικοοικονομική βία.

Υπάρχουν δύο άλλες κατηγορίες βίας: η ενδοοικογενειακή βία και η (σεξουαλική) παρενόχληση, οι οποίες μπορεί να είναι συνδυασμός και των πέντε τύπων βίας που αναφέρονται παραπάνω. Πολλαπλές μορφές βίας μπορεί να είναι παρούσες ταυτόχρονα, ιδιαίτερα σε κακοποιητικές σχέσεις. Όλες οι μορφές μπορούν να εμφανιστούν τόσο στην ιδιωτική σφαίρα (στις οικογένειες και τις στενές σχέσεις) όσο

και στη δημόσια σφαίρα, όπου διαπράττονται από (άγνωστα) άτομα στο δημόσιο χώρο ή από οργανισμούς, φορείς και κυβερνήσεις. Στα άκρα αυτού του βίαιου συνεχούς, υπάρχει συχνά η σταγόνα που ξεχειλίζει το ποτήρι, που είναι η δολοφονία κακοποιημένων γυναικών από τον νυν ή πρώην σύντροφό τους, που συνήθως αναφέρεται ως «γυναικοκτονία».

Κάθε εθνική νομοθεσία πλαισιώνει αυτές τις μορφές βίας διαφορετικά. Οι τρόποι και οι μορφές νομικής υποστήριξης μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με τις διάφορες μορφές βίας.

Η πρώτη προτεραιότητα κατά την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας πρέπει να είναι η ανταπόκριση στις ανάγκες της επιζήσας και η διασφάλιση της κατάλληλης προστασίας της. Η πρόσβαση των γυναικών στη δικαιοσύνη θεωρείται συχνά ότι εξαρτάται από την απόκριση της ποινικής δικαιοσύνης απέναντι στον δράστη. Ωστόσο, οι γυναίκες μπορούν να προσφύγουν σε διάφορα ένδικα μέσα εκτός από τις δικαστικές διαδικασίες, για παράδειγμα στην επίτευξη ασφάλειας μέσω αποτελεσματικών εντολών προστασίας· σωματική και ψυχική αποκατάσταση μέσω ποιοτικών και προσβάσιμων υπηρεσιών υγείας· ή/και πρόσβαση σε διαζύγιο και μια νέα ζωή μακριά από τον κακοποιητικό σύντροφό τους. Συχνά αυτές οι μορφές δικαιοσύνης πρέπει να εφαρμόζονται προτού μια γυναίκα που υφίσταται βία αισθανθεί έτοιμη να αναζητήσει δικαιοσύνη στο δικαστήριο. Η ενημέρωση των γυναικών σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματά τους και τα ένδικα μέσα που μπορούν να επιδιώξουν για την αποκατάσταση και την πρόληψη της βίας αποτελεί το θεμέλιο της πρόσβασης στη δικαιοσύνη. Η ενημέρωση των γυναικών ότι έχουν δικαιώματα και αξιώσεις μπορεί να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται την κατάστασή τους, ακόμη και αν δεν λάβουν μέτρα για την άσκηση αυτών των δικαιωμάτων.

Η αντιμετώπιση της έμφυλης βίας στο πλαίσιο της νομικής συνδρομής και υποστήριξης πρέπει να διασφαλίζει:

- Μια προσέγγιση με επίκεντρο το θύμα.
- Ενημέρωση σχετικά με τα δικαιώματα και τις αξιώσεις, συμπεριλαμβανομένης της ελεύθερης πρόσβασης σε ειδικευμένους και αμερόληπτους διερμηνείς και της μετάφρασης νομικών εγγράφων, όπου είναι απαραίτητο ή όπου ζητείται.
- Εμπιστευτικότητα και ιδιωτικότητα.
- Ασφάλεια και ευημερία για τις επιζήσασες και τα παιδιά τους.
- Πλήρης λογοδοσία για τους δράστες.
- Δωρεάν ένδικα μέσα και νομική συνδρομή.
- Ότι η ανισορροπία ισχύος και η ανισότητα των φύλων λαμβάνονται υπόψη κατά την παροχή νομικής συνδρομής.

Έμφυλη βία και θεσμική βία

Οι ίδιοι μηχανισμοί που συμβάλλουν στη διαιώνιση της βίας κατά των γυναικών ενεργοποιούνται όταν τα θύματα αποφασίζουν να καταγγείλουν την κακοποίηση και να αναζητήσουν δικαιοσύνη. Επειδή η έμφυλη βία είναι τόσο συχνά ένας συνδυασμός πολλών ανισοτήτων, οι γυναίκες που είναι θύματα αντιμετωπίζουν αυξημένες δυσκολίες πρόσβασης στη δικαιοσύνη.

Όταν μια γυναίκα έχει κακοποιηθεί, κοινωνικοοικονομικά και πολιτιστικά εμπόδια, όπως οι χαμηλότεροι μισθοί, η μεγαλύτερη φτώχεια, τα στερεότυπα φύλου και η άνιση κατανομή καθηκόντων εντός της οικογένειας, μπορούν να περιορίσουν σημαντικά την ικανότητά της να επιδιώξει δικαιοσύνη. Η πρόσβαση στη δικαιοσύνη μπορεί να είναι δαπανηρή και, ως εκ τούτου, απρόσιτη για τις γυναίκες που ζουν σε συνθήκες φτώχειας ή προέρχονται από μειονεκτούντα περιβάλλοντα. Εκτός από τα νομικά έξοδα και τα δικαστικά τέλη, μπορεί να προκύψουν και άλλα έξοδα λόγω της συμμετοχής σε συνεδριάσεις του δικαστηρίου, όπως η μετακίνηση, η στέγαση και η φροντίδα των παιδιών.

Οι συμπεριφορές που εισάγουν διακρίσεις, τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις σε πολιτιστικό επίπεδο διαδραματίζουν επίσης βασικό ρόλο. Αυτή η προκατάληψη δεν αφορά μόνο τις γυναίκες, αλλά μπορεί να ενσωματωθεί στη θεσμική κουλτούρα, την επιβολή του νόμου ή τη νομική κουλτούρα. Στη συνέχεια, τέτοιες πολιτιστικές και κοινωνικές προσδοκίες και αξίες μπορεί συγκεκριμένα να εμποδίσουν τις γυναίκες να αναζητήσουν δικαιοσύνη. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας.

Αρχές	Τυποποιημένες διαδικασίες λειτουργίας (SOP's)
Προσέγγιση με επίκεντρο τις επιζητήσεις Οι γυναίκες που πλήττονται από έμφυλη βία πρέπει να είναι σε θέση να λαμβάνουν ενημερωμένες αποφάσεις σχετικά με την καταλληλότερη νομική προσφυγή που θα τις βοηθήσει να ανακτήσουν τον έλεγχο της ζωής τους. Οι νομικές πληροφορίες, η πρόσβαση σε δικηγόρους ή βοηθούς δικηγόρου (paralegals) και η νομική συνδρομή αποτελούν μέρος αυτής της διαδικασίας ενδυνάμωσης.	Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει οι γυναίκες να νιώσουν πίεση να επιλέξουν μια συγκεκριμένη πορεία δράσης. Θα πρέπει να αισθάνονται ελεύθερες να εκφράζουν τις επιθυμίες τους και οι νομικοί πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι επιθυμίες αυτές γίνονται σεβαστές. Αυτές οι θετικές αλληλεπιδράσεις αποσκοπούν στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και στην προώθηση της ανθεκτικότητας. Ο δικηγόρος σέβεται τις απόψεις τις πελάτισσας, της δίνει χώρο και χρόνο για να κατανοήσει τις πληροφορίες που παρουσιάζονται, να σταθμίσει τις επιλογές και να λάβει αποφάσεις. Οι γυναίκες και οι κακοποιητές δεν μπορούν να τεθούν στο ίδιο επίπεδο, ειδικά παρουσία ανηλίκων. Η αποτυχία να αναγνωριστεί η πράξη του θύτη ως πράξη βίας κατά των γυναικών, μπορεί να οδηγήσει πολλούς θεσμικούς επαγγελματίες να υποθέσουν ότι και οι δύο γονείς έχουν προβλήματα και να επινοήσουν ένα σύστημα έρευνας και ελέγχου της γονικής μέριμνας.

	Τα μέτρα αυτά τιμωρούν τις γυναίκες που καταγγέλλουν τη βία και ζητούν βοήθεια, υποδεικνύοντάς τις ως πιθανώς επιβλαβείς για τα παιδιά. Κατά ειρωνικό τρόπο, τα θύματα μπορεί να θεωρηθούν ως ανεπαρκείς μητέρες ακριβώς επειδή υπέστησαν την κακοποίηση από την οποία προσπαθούν να ξεφύγουν.
Προσβασιμότητα	Στις επιζήσασες πρέπει να παρέχονται σαφείς και ακριβείς πληροφορίες ώστε να είναι σε θέση να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις. Οι γυναίκες πρέπει να ενημερώνονται σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες, ώστε να μπορούν να επιλέξουν τον τύπο φροντίδας και υποστήριξης που επιθυμούν. Οι γυναίκες με μεταναστευτικό υπόβαθρο θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες πολιτισμικής διαμεσολάβησης. Οι δικηγόροι πρέπει πάντα να είναι σαφείς σχετικά με τον ρόλο τους και το είδος της νομικής συνδρομής που μπορούν να παρέχουν. Δεν θα δίδουν υποσχέσεις που δεν μπορούν να τηρήσουν. Οι νομικές επιλογές καθώς και οι προκλήσεις που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν οι γυναίκες κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας πρέπει να εξηγούνται διεξοδικά. Θα πρέπει, περιοδικά, να γίνονται follow-up επικοινωνίες με τις γυναίκες για να διασφαλιστεί ότι οι πελάτισσες κατανοούν πλήρως τη διαδικασία και τη νομική τους κατάσταση και διερευνούν τυχόν διαθέσιμες επιλογές.
Προσέγγιση ευαίσθητη ως προς τη διάσταση του φύλου	Θα πρέπει να ζητείται η γνώμη των γυναικών σχετικά με το αν προτιμούν άνδρα ή γυναίκα δικηγόρο και διερμηνέα. Οι δικηγόροι πρέπει να έχουν πλήρη κατανόηση της έμφυλης βίας.

Διαθεματική προσέγγιση	Όλα τα στάδια της νομικής διαδικασίας πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των γυναικών με διαφορετικές ταυτότητες. Η κοινωνική και οικονομική περιθωριοποίηση μπορεί να επηρεάσει την ικανότητα των γυναικών να έχουν πρόσβαση στη δικαιοσύνη: αυτό μπορεί να ισχύει για άτομα με οικονομικούς περιορισμούς και περίπλοκες νομικές καταστάσεις, για παράδειγμα γυναίκες των οποίων οι άδειες μετανάστευσης εξαρτώνται από κακοποιητικούς συντρόφους ή εργοδότες. Ορισμένες γυναίκες με παιδιά ενδέχεται να είναι ιδιαίτερα ανήσυχες όταν έρχονται σε επαφή με τις αρχές, από φόβο ότι τα παιδιά τους θα απομακρυνθούν. Οι άστεγες γυναίκες είναι ιδιαίτερα περιθωριοποιημένες. Περαιτέρω διακρίσεις βιώνουν οι γυναίκες που έχουν καταδικαστεί στο παρελθόν για εγκλήματα, όπως η εργασία στο σεξ. Οι νομικές συμβουλές παρέχουν προσβάσιμες πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά τους, συμπεριλαμβανομένης της ελεύθερης πρόσβασης σε ειδικευμένους και αμερόληπτους διερμηνείς και της μετάφρασης νομικών εγγράφων. Οι δικηγόροι πρέπει να παρέχουν στις γυναίκες που έχουν επιβιώσει από βία προστασία από την απέλαση και να τις προστατεύουν από το να υποβληθούν σε άλλες τιμωρητικές ενέργειες που σχετίζονται με το μεταναστευτικό τους καθεστώς, όταν καταγγέλλουν την κακοποίηση.
Εμπιστευτικότητα, απόρρητο και συναίνεση	Οι συνεντεύξεις με τις επιζήσασες πρέπει να πραγματοποιούνται σε χώρο που διασφαλίζει την ιδιωτικότητα και την αίσθηση ασφάλειας. Μόνο αφού παράσχει στο θύμα πλήρη ενημέρωση, ο δικηγόρος θα ζητήσει τη συγκατάθεσή του για να προχωρήσει σε νομικές ενέργειες. Η πελάτισσα έχει το δικαίωμα να αρνηθεί την παραπομπή στις αρμόδιες αρχές.

Η ασφάλεια και η ευημερία των επιζήσασων

Δεξιότητες επικοινωνίας:

- Οι επαναλαμβανόμενες ερωτήσεις πρέπει να αποφεύγονται, ενώ οι επιζήσασες πρέπει να έχουν άφθονο χώρο για να μιλήσουν χωρίς διακοπή.
- Χρησιμοποιείται απλή γλώσσα.
- Τα θύματα έμφυλης βίας δεν πρέπει να κατηγορούνται.
- Οι πληροφορίες θα πρέπει να συνάγονται μέσω της ιστορίας που λέει η επιζήσασα, αποφεύγοντας παράλληλα παρεμβατικές ερωτήσεις, όπως το να ζητήσουμε από τη γυναίκα να μας δείξει τα σημάδια βλάβης.

Ειδικές διατάξεις για ανήλικα θύματα εμπορίας μέσω της μεθόδου του έφηβου μαστροπού/loverboy

Σύμφωνα με τη βελγική νομοθεσία και πολιτική, τα θύματα των loverboys είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων.^[1] Ως εκ τούτου, μπορούν να επωφεληθούν από ένα ειδικό πρόγραμμα προστασίας. Οι τρεις προϋποθέσεις για την ένταξη στο πρόγραμμα στήριξης θυμάτων είναι:

- 1) συνεργασία στην ποινική έρευνα,
- 2) διακοπή κάθε επαφής με τον φερόμενο ως δράστη ή τους φερόμενους ως δράστες, και
- 3) αποδοχή της υποστήριξης και προστασίας ενός από τα τρία εξειδικευμένα κέντρα στο Βέλγιο.

Αυτές οι προϋποθέσεις όσον αφορά τα παιδιά θύματα μπορούν να ερμηνευθούν με ευελιξία, λαμβάνοντας υπόψη την ευάλωτη θέση τους^[2]. Ένας διακινητής που

εκμεταλλεύεται ανηλίκους μέσω της μεθόδουloverboy μπορεί να διωχθούν για λόγους εμπορίας ανθρώπων.

α) Εμπορία ανθρώπων

Ο βελγικός ποινικός κώδικας, ορίζει την εμπορία ανθρώπων ως «στρατολόγηση, διακίνηση, μεταφορά, υπόθαλψη, υποδοχή προσώπου, η ανάληψη ή η μεταβίβαση ελέγχου επί του προσώπου αυτού με σκοπό: (1.) την εκμετάλλευση στην πορνείας ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης· (2.) την εκμετάλλευση στην επαιτείας· (3.) την εκτέλεση εργασίας ή την παροχή υπηρεσιών, υπό συνθήκες αντίθετες προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια· (4.) την εκμετάλλευση με αφαίρεση οργάνων ή ανθρώπινου σωματικού υλικού· (5.) ή να προκαλέσει το πρόσωπο αυτό να διαπράξει έγκλημα ή αθέμιτη ενέργεια παρά τη θέλησή του»

Η βελγική νομοθεσία αναγνωρίζει την αρχή της μη τιμωρίας, η οποία ορίζει ότι τα θύματα εμπορίας δεν πρέπει να υπόκεινται σε σύλληψη, απαγγελία κατηγορίας, κράτηση, δίωξη ή να τιμωρούνται ή με άλλο τρόπο να υπόκεινται σε κυρώσεις, για παράνομη συμπεριφορά που διέπραξαν ως άμεση συνέπεια της εμπορίας τους. Αυτό είναι απαραίτητο για την καταπολέμηση της εμπορίας με τη μέθοδοloverboy, διότι τα θύματα συχνά ωθούνται ή εξαναγκάζονται να διαπράξουν εγκλήματα όπως η στρατολόγηση άλλων θυμάτων ή το λαθρεμπόριο ναρκωτικών[6].

β) Άλλοι λόγοι

Ο Ποινικός Κώδικας τιμωρεί την απόκτηση, κατοχή και διάδοση εικόνων σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών. Η συμμετοχή ανηλίκου δεν ασκεί επιρροή στο πλαίσιο αυτό. Ανεξάρτητα από το αν οι εικόνες υπονοούν τη συμμετοχή ανηλίκου, ενδέχεται να εξακολουθούν να αποτελούν παιδική πορνογραφία, όπως ακριβώς και τα σχέδια ή οι αναπαραστάσεις που παράγονται από υπολογιστή.

Εάν τα θύματα στη συνέχεια εκβιαστούν με τις φωτογραφίες, το γεγονός αυτό μπορεί επίσης να διωχθεί ως μορφή εκβιασμού. Η φιλία με ανηλίκους στο διαδίκτυο με σκοπό την απόκτηση εικόνων ή τη σεξουαλική εκμετάλλευσή τους πληροί τα απαραίτητα στοιχεία εγκλήματος που συνδέεται με την παιδική πορνογραφία ή την αποπλάνηση (grooming) [7].

γ) Σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων

Ο βελγικός ποινικός κώδικας ποινικοποιεί:

- Προσέγγιση ανηλίκου για σεξουαλικούς σκοπούς ή αποπλάνηση (grooming)
- Σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων με σκοπό την πορνεία
- Εικόνες σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων

Είδη νομικής συνδρομής σε ανήλικα θύματα εμπορίας ανθρώπων με τη μέθοδο loverboy

Οι οργανώσεις υποστήριξης θυμάτων λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα μαζί με την αστυνομία, τη δικαιοσύνη και τις μεταναστευτικές αρχές για να παρέχουν στα θύματα εξειδικευμένη βοήθεια και έγγραφα διαμονής, όπου χρειάζεται.

Ο δικηγόρος παρεμβαίνει μόλις εντοπιστεί το θύμα και συμφωνήσει να υποβάλει καταγγελία κατά του διακινητή. Μόνο όταν ένας πελάτης εισέλθει στη διαδικασία προστασίας, θα λάβει νομικές συμβουλές. Ο νομικός σύμβουλος θα ενημερώσει την πελάτισσα για τα δικαιώματά του και θα διασφαλίσει ότι γίνονται σεβαστά κατά τη διάρκεια της έρευνας και της δίκης.

Ο νομικός σύμβουλος ενημερώνει την πελάτισσα σχετικά με τις δικαστικές διαδικασίες, την πορεία της έρευνας, τις αποφάσεις της εισαγγελίας και του δικαστηρίου και τις πιθανές ενέργειες. Επιπλέον, θα βοηθήσει την πελάτισσα όταν συναντηθεί με τον δικηγόρο, την αστυνομία και τον δικαστή και κατά τη διατήρηση τακτικής επαφής με τις αρχές. Μπορεί να βοηθήσει την επιζήσασα να προβεί σε περαιτέρω νομικές ενέργειες, όπως η υποβολή αστική αγωγής.

Νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα

Το νομικό πλαίσιο για την έμφυλη και ενδοοικογενειακή βία

Η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης με τον νόμο 4531/2018 και υιοθέτησε μέτρα για την εκπλήρωση της δέσμευσης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας. Επιπλέον, ο Ποινικός Κώδικας απαγορεύει τα εγκλήματα κατά της σεξουαλικής ελευθερίας και την σεξουαλική εκμετάλλευση.

Ιδιαιτερότητες του Ν. 3500/2006 για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας:

- Προβλέπεται αυτεπάγγελτη δίωξη. Ως εκ τούτου, όχι μόνο το θύμα αλλά και οποιοδήποτε τρίτο πρόσωπο μπορεί να υποβάλει καταγγελία για αδίκημα ενδοοικογενειακής βίας.
- Η νομική συνδρομή παρέχεται δωρεάν.
- Η ποινική αγωγή δεν μπορεί να αποσυρθεί.

[1] Η υπουργική εγκύκλιος της 23ης Δεκεμβρίου, 2016, Circulaire relative à la mise en oeuvre d'une coopération multidisciplinaire concernant les victimes de la traite des êtres humains et/ou certaines formes aggravées de trafic des êtres humains, για παράδειγμα, δηλώνει ρητά ότι τα θύματα των loverboys είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων

[2] Circulaire relative à la mise en oeuvre d'une coopération multidisciplinaire concernant les victimes de la traite des êtres humains et/ou certaines formes aggravées de trafic des êtres humains, de 23 décembre 2016

[3] Child Focus. (2020). Slachtoffers van tienerpooiers in Brussel, een exploratief onderzoek naar het bestaan van de problematiek en de mogelijke aanpak ervan in Brussel. Στο https://childfocus.be/Portals/0/CHILD%20FOCUS-Tienerpooiers-NL.pdf?ver=6_oQ0m6A5kgAD7Srx1Y7lw%3D%3D#:~:text=Het%20onderzoek%20beperkt%20zich%20tot,De%20seksuele%20uitbuiting%20van%20minderjarigen.

[4] Child Focus. (2020), 'Οπ.π

[5] Child Focus. (2020), 'Οπ.π

[6] Child Focus. (2020), 'Οπ.π

[7] Child Focus. (2020), 'Οπ.π

[8] Βελγικός Ποινικός Κώδικας, αρ. 417/25

[9] 'Οπ.π, Art. 417/29

[10] 'Οπ.π, Art. 417/31

[11] 'Οπ.π, Art. 417/33; Art. 417/35; Art. 417/38; Art. 417/39

- Εάν υποβληθεί καταγγελία στο πλαίσιο της αυτόφωρης διαδικασίας (δηλ. έως τις 23.59 της επομένης της διάπραξης του αδικήματος), είναι ευθύνη της αστυνομίας να εντοπίσει, να συλλάβει και να ασκήσει δίωξη στον δράστη.
- Σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, μπορεί να εκδοθεί εντολή προστασίας για την απομάκρυνση του δράστη από την οικογενειακή εστία, τον εξαναγκασμό του να μετεγκατασταθεί ή να του απαγορευτεί να πλησιάσει τον χώρο εργασίας ή την κατοικία του θύματος ή να προσεγγίσει τους στενούς συγγενείς του θύματος, τα σχολεία των παιδιών του κ.λπ.
- Η επιμέλεια των τέκνων μπορεί επίσης να διευθετηθεί μέσω προστατευτικών μέτρων.
- Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί απόδειξη του κλονισμού του γάμου και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως νομική βάση για την υποβολή αίτησης διαζυγίου.

Ειδικές διατάξεις για μετανάστριες, προσφύγισες και αιτούσες άσυλο που είναι θύματα έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας

Οι μετανάστριες με ή χωρίς έγγραφα ή άδεια διαμονής, καθώς και οι αιτούσες άσυλο και οι προσφύγισες, είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στην έμφυλη βία. Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις που αποσκοπούν στην προστασία των γυναικών που βιώνουν έμφυλη βία και είναι μετανάστριες, προσφύγισες ή αιτούσες άσυλο.

Σύμφωνα με τον Νόμο 4351/2018, ο οποίος επικύρωσε τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, η ομάδα αυτή μπορεί να καταγγείλει βία, ακόμη και χωρίς έγγραφα νόμιμης διαμονής στην Ελλάδα. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 19(α) του νόμου 4361, οι πολίτες τρίτων χωρών που είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας μπορούν να υποβάλουν αίτηση για άδεια διαμονής, ενώ η απέλαση δεν επιτρέπεται σε περιπτώσεις γυναικών χωρίς χαρτιά που είναι επιζήσασες έμφυλης βίας³⁰ και προσέρχονται σε αστυνομικό τμήμα για να υποβάλουν καταγγελία ή μήνυση για περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας.

Εξειδικευμένα κέντρα για επιζήσασες έμφυλης βίας παρέχουν δωρεάν νομικές υπηρεσίες σε Ελληνίδες υπηκόους, προσφύγισες και μετανάστριες, συμπεριλαμβανομένης της βοήθειας με τις διαδικασίες μετανάστευσης και ασύλου, νομικές συμβουλές και συνοδεία ενώπιον διοικητικών και αστυνομικών αρχών.

Ο δικηγόρος αναμένεται να χειριστεί μια ποικιλία υποθέσεων που κυμαίνονται από υποθέσεις που αφορούν ενδοοικογενειακή βία, υποθέσεις διαζυγίου, επιμέλειας παιδιών, σεξουαλικής επίθεσης ή βιασμού, αιτήματα διεθνούς προστασίας με το αίτημα της έμφυλης βίας και αιτήματα για έκδοση άδειας μετανάστευσης λόγω έμφυλης βίας ή ενδοοικογενειακής βίας. Προκειμένου να προβούν σε τεκμηριωμένη επιλογή, παρέχονται στις επιζήσασες πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά τους και τις δυνατότητες που προσφέρει το ελληνικό νομικό σύστημα.

³⁰ (άρθρο 41 παρ. 1 εδ. η) του ν. 3907/2011 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 ν. 4531/2018, ΦΕΚ 62/Α5-4-2018)

Νομικό πλαίσιο στην Ισπανία και την Αυτόνομη Περιφέρεια της Καταλονίας

Το νομικό πλαίσιο για την έμφυλη βία

Στην Ισπανία, ο σημαντικότερος νόμος για την έμφυλη βία είναι ο Οργανικός Νόμος 1/2004, της 28ης Δεκεμβρίου, σχετικά με ολοκληρωμένα μέτρα προστασίας κατά της έμφυλης βίας. Ο νόμος αυτός ορίζει την έμφυλη βία ως «το πιο βάνουσο σύμβολο ανισότητας που υπάρχει στην κοινωνία μας» και ως εκδήλωση διακρίσεων και άνισων σχέσεων εξουσίας ανδρών έναντι γυναικών, που ασκούνται κατά των γυναικών «από εκείνους που είναι ή υπήρξαν σύζυγοί τους ή από εκείνους που συνδέονται ή έχουν συνδεθεί μαζί τους με παρόμοιες σχέσεις αγάπης, ακόμη και χωρίς συγκατοίκηση». Το πεδίο εφαρμογής του Νόμου καλύπτει τόσο τις προληπτικές, εκπαιδευτικές, κοινωνικές πτυχές και τις πτυχές αναφορικά με τη συνδρομή και την μετέπειτα φροντίδα των επιζώντων, όσο και τις αστικές ρυθμίσεις που επηρεάζουν το οικογενειακό περιβάλλον και το περιβάλλον συνύπαρξης όπου συμβαίνουν κυρίως οι επιθέσεις, καθώς και την αρχή της επικουρικότητας στη Δημόσια Διοίκηση.

Παρόλο που η Ισπανία έχει θεσπίσει τον προαναφερθέντα ολοκληρωμένο νόμο για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας, συμπεριλαμβανομένου του ορισμού της και των νομικών μέτρων και διαδικασιών για την αντιμετώπισή της, κάθε Αυτόνομη Κοινότητα μπορεί να αναπτύξει τους δικούς της νόμους, θεσπίζοντας, μεταξύ άλλων, ειδικά δικαιώματα για τα θύματα και δίκτυα κοινωνικής, νομικής και ψυχολογικής φροντίδας.

Ο Ισπανικός Ποινικός Κώδικας (άρθρο 22, 4) ορίζει ότι κάθε έγκλημα επιβαρύνεται όταν υποκινείται από λόγους διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένων των διακρίσεων λόγω φύλου.³¹

Στην Αυτόνομη Περιφέρεια της Καταλονίας, το κύριο νομοθετικό εργαλείο είναι ο νόμος 5/2008, της 24ης Απριλίου, σχετικά με το δικαίωμα των γυναικών στην εξάλειψη της έμφυλης βίας, που ψηφίστηκε το 2008. Ο νόμος αυτός σηματοδοτεί ένα θεμελιώδες βήμα για την αντιμετώπιση της βίας στην επικράτεια και αποτελεί μια ποιοτική βελτίωση. Ενώ ο ισπανικός κρατικός νόμος αναγνωρίζει τα δικαιώματα των γυναικών που πλήττονται από έμφυλη βία αυστηρά στο πλαίσιο του ζευγαριού ή του πρώην συντρόφου, ο καταλανικός νόμος επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής για να συμπεριλάβει όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών επειδή είναι γυναίκες, κατονομάζοντας και θεωρώντας την ως σεξιστική βία και έτσι εγκαταλείποντας το αποκλειστικό πεδίο εφαρμογής του ζευγαριού. Ο νόμος 17/2020, στοχεύει στην προστασία των δικαιωμάτων των διεμφυλικών γυναικών και των μη δυαδικών απόρων, προκειμένου να γίνει σεβαστή η ποικιλομορφία των φύλων. Ο νόμος καλύπτει:

- θεσμική βία, ορίζοντας τη δέουσα επιμέλεια και την έννοια ότι η βία αυτή μπορεί να προκληθεί τόσο από πράξη όσο και από παράλειψη.
- ψηφιακή βία
- έναν ορισμό της σεξουαλικής συναίνεσης, ο οποίος ορίζει την ανάγκη έκφρασης της ελεύθερης βούλησης ως βασική προϋπόθεση.
- το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας για οποιονδήποτε βίωσε σεξιστική βία. Για να εξασφαλίσει τη νομική συνδρομή από την πρώτη στιγμή της καταγγελίας της, η Καταλανική Αστυνομία (Mossos d'Esquadra) πρέπει να ζητήσει από τον Δικηγορικό Σύλλογο να παράσχει δικηγόρο.

³¹ Αυτός ο επιβαρυντικός παράγοντας εισήχθη, πράγματι, στον ισπανικό ποινικό κώδικα ως αποτέλεσμα της κύρωσης της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης από την Ισπανία τον Ιούνιο του 2014.

- Διευρυμένο ορισμό και φάσμα της βίας στην κοινωνική και κοινοτική σφαίρα και των μορφών σεξιστικής βίας.
- την παροχή επαγγελματικής κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα.

Ο νόμος αυτός επεκτείνει επίσης τον ορισμό της βίας για να συμπεριλάβει τις ακόλουθες μορφές: ψυχολογική βία, σωματική βία, σεξουαλική βία, οικονομική βία, μαιευτική βία και την τρωτότητα των σεξουαλικών και αναπαραγωγικών δικαιωμάτων, ψηφιακή βία, δευτερογενή βία και, τέλος, έμμεση βία.

Ειδικές διατάξεις για μετανάστριες, προσφύγισες και αιτούσες άσυλο που είναι θύματα έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας

Ο οργανικός νόμος 1/2004, σχετικά με τα ολοκληρωμένα μέτρα προστασίας κατά της έμφυλης βίας, αποσκοπεί στην πρόληψη, την εξάλειψη και την τιμωρία της έμφυλης βίας, καθώς και στην προστασία των θυμάτων της, συμπεριλαμβανομένων της ειδικής κατάστασης των αλλοδαπών γυναικών. Το άρθρο 17 αναγνωρίζει τα δικαιώματα όλων των θυμάτων έμφυλης βίας ανεξάρτητα από την καταγωγή, τη θρησκεία ή οποιαδήποτε άλλη προσωπική ή κοινωνική περίσταση.³²

Στην περίπτωση των γυναικών που βρίσκονται σε παράτυπες διοικητικές καταστάσεις και είναι θύματα έμφυλης βίας, το άρθρο 31α του οργανικού νόμου 4/2000 εξετάζει τη δυνατότητα να υποβάλουν αίτηση για άδεια εργασίας και διαμονής. Επιπλέον, αυτή η διαδικασία θα αποτρέψει οποιαδήποτε διαδικασία απέλασης που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν οι γυναίκες. Η απαίτηση είναι ότι τα θύματα πρέπει να απευθύνονται σε μια νομική οντότητα και να υποβάλλουν καταγγελία. Αυτό θα επιτρέψει στα θύματα βίας να υποβάλουν αίτηση για άδεια παραμονής και εργασίας. Πρόσφατα, έγινε μια αλλαγή στα άρθρα του οργανικού νόμου 4/2000 που αναφέρονται στις γυναίκες σε καταστάσεις διοικητικής παρατυπίας που είναι θύματα έμφυλης βίας, επεκτείνοντας τις αιτήσεις για άδεια διαμονής και εργασίας στα παιδιά τους. Στο ίδιο μήκος κύματος, η αλλαγή προβλέπει την αυτόματη χορήγηση -όχι πλέον προαιρετική- προσωρινής άδειας διαμονής και εργασίας για το θύμα και τα παιδιά του, προκειμένου να επιλυθεί προσωρινά η κατάστασή τους μέχρι να εκδοθεί η δικαστική επίλυση της καταγγελίας για έμφυλη βία.

Ωστόσο, σε περίπτωση που μια καταγγελία κατά τη διάρκεια μιας νομικής διαδικασίας για έμφυλη βία καταλήξει σε αθώωση του δράστη, ο νόμος ορίζει ότι η γυναίκα θα παραμείνει σε παράτυπη διοικητική κατάσταση και οποιαδήποτε διαδικασία απέλασης τεθεί σε κατάσταση αναμονής εναντίον της, θα ανοίξει εκ νέου. Επιπλέον, και σε περίπτωση που η γυναίκα δεν έχει ανοικτή διαδικασία απέλασης κατά την υποβολή της καταγγελίας, ο νόμος προβλέπει ότι θα ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα σε σχέση με το παράτυπο καθεστώς της (πράγμα που σημαίνει ότι θα μπορούσε να ξεκινήσει

³² Τα δικαιώματα των μεταναστριών περιλαμβάνονται επίσης, μεταξύ άλλων κανονισμών, στον οργανικό νόμο 4/2000, της 11ης Ιανουαρίου, σχετικά με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των αλλοδαπών στην Ισπανία και την κοινωνική τους ένταξη (μετά τη αναθεώρησή του με τον οργανικό νόμο 2/2009, της 11ης Δεκεμβρίου και με τον οργανικό νόμο 10/2011, της 27ης Ιουλίου), στις διατάξεις του οργανικού νόμου 4/2000, που εγκρίθηκε με το βασιλικό διάταγμα 557/2011, της 20ής Απριλίου, και στον νόμο 12/2009, της 30ής Οκτωβρίου, που ρυθμίζει το δικαίωμα ασύλου και επικουρικής προστασίας.

διαδικασία απέλασης). Παρόλο που στην πραγματικότητα αυτές οι διαδικασίες σπάνια καταλήγουν στην έναρξη μιας διαταγής απέλασης, πολλές μετανάστριες σε παράτυπες καταστάσεις φοβούνται να καταγγείλουν μια κατάσταση βίας λόγω της έλλειψης γνώσεων σχετικά με τα δικαιώματά τους και από φόβο ότι θα απελαθούν στις χώρες καταγωγής τους.

Νομικό πλαίσιο στην Ιταλία

Η ιταλική εθνική νομοθεσία για τη δίωξη της βίας κατά των γυναικών είναι εκτεταμένη και καλύπτει την ενδοοικογενειακή βία, τη σεξουαλική βία, τη βία κατά ανηλίκων, τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων, την παρενοχλητική παρακολούθηση και την εμπορία ανθρώπων. Το ιταλικό ποινικό δίκαιο έχει αντλήσει τους ορισμούς της βίας λόγω φύλου και της βίας κατά των γυναικών, κυρίως από το διεθνές δίκαιο, οι οποίοι επιβάλλονται άμεσα στο νομικό σύστημα σύμφωνα με το άρθρο 117 του Συντάγματος. Η Ιταλία επικύρωσε τη σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας το 2013, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 2014. Μετά την κύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, τέθηκε σε ισχύ ο νόμος αριθ. 119 της 15ης Οκτωβρίου 2013 - ο νόμος για τις γυναικοκτονίες. Εκτός από τις διατάξεις για την ασφάλεια και την έμφυλη βία, ο νόμος καλύπτει επίσης την πολιτική προστασία και την ανάθεση καθηκόντων στις Επαρχίες. Ο νόμος οδήγησε στην υιοθέτηση Σχεδίων Δράσης κατά της σεξουαλικής και έμφυλης βίας.

Το εθνικό νομικό πλαίσιο για την προστασία των γυναικών θυμάτων βίας αποτελείται από τα ακόλουθα:

Νόμος αριθ. 66 της 15ης Φεβρουαρίου 1996, κανονισμοί κατά της σεξουαλικής βίας. Ο νόμος αυτός εισήγαγε τη σύγχρονη έννοια της σεξουαλικής βίας, θεωρούμενη ως προσβολή του δικαιώματος στη σεξουαλική αυτοδιάθεση, όπου το *modus operandi* δεν έχει σημασία. Η ασφαλής εξέταση των παιδιών που έχουν υποστεί κακοποίηση ή εκμετάλλευση εισήχθη ως δικονομικό χαρακτηριστικό του νόμου.³³

Νόμος αριθ. 154 της 4ης Απριλίου 2001 σχετικά με τα μέτρα κατά της βίας στις οικογενειακές σχέσεις εισάγει νέα μέσα για την προστασία των θυμάτων, όπως η απομάκρυνση από την οικογενειακή εστία (άρθρο 282-bis του ιταλικού ποινικού κώδικα) και τα περιοριστικά μέτρα για την προστασία από την οικογενειακή κακοποίηση (άρθρο 343-bis του ιταλικού αστικού κώδικα).

Νόμος αριθ. 38/2009, ο οποίος τροποποίησε τον ιταλικό ποινικό νόμο (άρθρο 612bis), μέσω:

- Εισαγωγής του εγκλήματος της παρενοχλητικής παρακολούθησης (stalking). Το stalking καταδίωξη που συχνά προηγείται της βίας δεν τιμωρούνταν από την ιταλική νομοθεσία παλαιότερα. Οι ποινές φυλάκισης κυμαίνονται από έξι μήνες έως τέσσερα χρόνια για τους δράστες.
- Αύξησης της ποινής για βιασμό χωρίς τη δυνατότητα κατ' οίκον περιορισμού για τους δράστες και με ποινή ισόβιας κάθειρξης εάν το θύμα πεθάνει ως αποτέλεσμα αυτών των εγκλημάτων. Τα θύματα σεξουαλικής βίας δικαιούνται επίσης δωρεάν νομικό σύμβουλο σύμφωνα με τον νόμο. Επιπλέον, το διάταγμα

³³ EUCPN, Ιταλική πολιτική για τα σεξουαλικά εγκλήματα, <https://bit.ly/3yGU59Z>

διέθεσε χρηματοδότηση σε μη κυβερνητικές οργανώσεις (όπως κέντρα κατά της βίας, κέντρα γυναικών, καταφύγια) που υποστηρίζουν θύματα βίας.³⁴

Νόμος αριθ. 77 της 27ης Ιουνίου 2013 για την κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης.

Νόμος αριθ. 119 της 15ης Οκτωβρίου 2013 εισήγαγε αυστηρότερες ποινές κατά της καταδικωτικής συμπεριφοράς που διαπράττεται από τον εν διαστάσει σύζυγο (έστω και de facto) ή από πρόσωπο που έχει στενή σχέση με το θύμα. Προβλέπεται επίσης ότι τα εγκλήματα που διαπράττονται παρουσία ή κατά ανηλίκου θα τιμωρούνται αυστηρότερα. Επιπλέον, εφαρμόζονται σημαντικά μέτρα για την προστασία των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, όπως:

- παροχή πληροφοριών στα θύματα ορισμένων εγκλημάτων (συμπεριλαμβανομένων των σεξουαλικών εγκλημάτων) σχετικά με κέντρα κατά της βίας ή παραπομπή τους σε εξειδικευμένα κέντρα
- δυνατότητα της αστυνομίας, με την έγκριση του εισαγγελέα, να λάβει προληπτικά μέτρα, όπως η άμεση απομάκρυνση του δράστη από την οικογενειακή εστία
- όταν ένα περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας αναφέρεται στην αστυνομία, ο Αρχηγός της Αστυνομίας μπορεί να λάβει προληπτικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της προειδοποίησης του δράστη, όταν θεωρείται ότι εμπίπτει στο αδίκημα της κακοποίησης ή της σοβαρής σωματικής βλάβης
- ειδική άδεια διαμονής για την προστασία των αλλοδαπών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας
- την κατάρτιση Εθνικών Σχεδίων κατά της Βίας για τον συντονισμό και τον σχεδιασμό διεπιστημονικών παρεμβάσεων.^{35 36}

Ο νόμος αριθ. 69 της 19ης Ιουλίου 2019, ³⁷γνωστός ως νόμος «Codice Rosso», τροποποιεί τον ιταλικό κώδικα ποινικής δικονομίας σχετικά με την κακοποίηση εντός της οικογένειας, την παρενοχλητική παρακολούθηση και τη σεξουαλική βία, επιτρέποντας την ταχύτερη λήψη μέτρων προστασίας των θυμάτων. Ο νόμος ποινικοποίησε δραστηριότητες που σχετίζονται με την παράνομη διάδοση σεξουαλικών εικόνων και βίντεο χωρίς συγκατάθεση ("revenge porn"): παραμόρφωση της εμφάνισης του ατόμου μέσω μόνιμων τραυματισμών του προσώπου· καταναγκαστικός γάμος· μη συμμόρφωση με τα μέτρα εγκατάλειψης της οικογενειακής εστίας· και την απαγόρευση προσέγγισης σε μέρη όπου συχνάζει ο ζημιωθείς.³⁸

³⁴ UN Women, Παγκόσμια βάση δεδομένων για τη βία κατά των γυναικών, <https://bit.ly/3TIL8MC>

³⁵ EUCPN, Ιταλική πολιτική για την ενδοοικογενειακή βία <https://eucpn.org/document/italian-policy-on-domestic-violence>

³⁶ UNODC, <https://bit.ly/3ljgMP>

³⁷ «Τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και άλλων διατάξεων για την προστασία των θυμάτων ενδοοικογενειακής και έμφυλης βίας»

³⁸ Nittari G, Sagaro GG, Feola A, Scipioni M, Ricci G, Sirignano A. First Surveillance of Violence against Women during COVID-19 Lockdown: Experience from "Niguarda" Hospital in Milan, Italy. Int J Environ Res Public Health. 2021 Apr 6;18(7):3801. doi: 10.3390/ijerph18073801. PMID: 33917305; PMCID: PMC8038697.

Ενδοοικογενειακή βία, κακοποίηση και βία κατά μελών της οικογένειας και συμβιώντων

Η ενδοοικογενειακή βία ορίζεται στο ιταλικό δίκαιο σύμφωνα με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, ως «όλες οι πράξεις σωματικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας που συμβαίνουν εντός της οικογένειας ή της οικιακής μονάδας ή μεταξύ πρώην ή νυν συζύγων ή συντρόφων, ανεξάρτητα από το αν ο δράστης μοιράζεται ή έχει μοιραστεί την ίδια κατοικία με το θύμα». Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί ποινικό αδίκημα και οι δράστες μπορούν να τιμωρηθούν με ποινή φυλάκισης δύο έως έξι ετών ή έως ισόβια εάν το αδίκημα έχει ως αποτέλεσμα τον θάνατο του θύματος.³⁹ Ο νόμος καλύπτει την κακοποίηση από πρώην συντρόφους και εντός της οικογένειας, καθώς και τη σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική και οικονομική κακοποίηση. Ο νόμος του 2001 για την ενδοοικογενειακή βία καλύπτει όλα τα μέλη της οικογένειας που υφίστανται σωματική και ψυχολογική βία.

Το έγκλημα περιγράφεται ως μια σειρά πράξεων που βλάπτουν:

- σωματική ή ηθική ακεραιότητα.
- ελευθερία ή συμπεριφορά της οικογένειας κατά τρόπο που να καθιστά τις σχέσεις με τα θύματα επώδυνες και εξευτελιστικές.

Το έγκλημα δεν χρειάζεται να διαπράττεται συνεχώς και αδιαλείπτως, καθώς μπορεί να χαρακτηρίζεται από σειρά πράξεων, διεσπαρμένων χρονικά, οι οποίες επαναλαμβάνονται με εγκληματική πρόθεση πρόκλησης σωματικής ή ηθικής βλάβης στο θύμα.

Το φάσμα της εγκληματικής συμπεριφοράς μπορεί να αποτελείται από:

- ξυλοδαρμούς
- τραυματισμούς
- προσβολές
- απειλές
- στερήσεις και ταπεινώσεις
- πράξεις περιφρόνησης
- ψυχολογική βία
- υποδούλωση ή
- προσβολή της αξιοπρέπειας

Σεξουαλική βία και σεξουαλική παρενόχληση

Το άρθρο 609 bis του ιταλικού ποινικού κώδικα ορίζει ότι «όποιος με βία ή απειλή ή μέσω κατάχρησης εξουσίας εξαναγκάζει κάποιον να εκτελέσει ή να υποβληθεί σε σεξουαλικές πράξεις τιμωρείται με φυλάκιση από πέντε έως δέκα έτη». Τροποποιώντας τον Ποινικό Κώδικα, ο νόμος της 15ης Φεβρουαρίου 1996 αρ.66, χαρακτήρισε τη σεξουαλική βία ως έγκλημα κατά της προσωπικής ελευθερίας, απομακρυνόμενος από τον προηγούμενο ορισμό της σεξουαλικής βίας ως έγκλημα κατά της δημόσιας ηθικής.⁴⁰

³⁹ Νόμος 119/2013, άρθρ. 1; Ποινικός κώδικας, άρθρα 572, 577, 609 και 712

⁴⁰ GREVIO/Inf(2019)18, Italy, <https://bit.ly/3yNsowi>

Το άρθρο 609 του ποινικού κώδικα αφορά επίσης ειδικά τη σεξουαλική βία. Κάθε σκόπιμη πράξη που θέτει σε κίνδυνο την ελευθερία του θύματος μέσω διέγερσης ή σεξουαλικής ικανοποίησης τιμωρείται, ακόμη και αν δεν περιλαμβάνει σωματική επαφή. Ο βιασμός, συμπεριλαμβανομένου του συζυγικού βιασμού, θεωρείται ποινικό αδίκημα. Προηγουμένως, οι βιαστές μπορούσαν να αθωωθούν εάν παντρεύονταν τα θύματά τους, αλλά αυτή η πρακτική καταργήθηκε το 1989. Μια αυστηρότερη τιμωρία εισάγεται για φόνο που διαπράττεται μετά από σεξουαλική βία, σεξουαλική επίθεση, άσεμνες σεξουαλικές πράξεις εναντίον ανηλίκων, ομαδικό βιασμό και παρενοχλητική παρακολούθηση, και όλα τιμωρούνται με ισόβια κάθειρξη. Ο νόμος προβλέπει επίσης νομική συνδρομή για γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας.

Ο «Κώδικας ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες», που θεσπίστηκε το 2006, αφορά ειδικά τη σεξουαλική παρενόχληση, η οποία ορίζεται ως «κάθε ανεπιθύμητη συμπεριφορά, σωματική, λεκτική ή μη λεκτική, που έχει σεξουαλικό χαρακτήρα και σκοπό ή αποτέλεσμα την παραβίαση της αξιοπρέπειας ενός εργαζομένου και τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος».⁴¹ Ο νόμος προβλέπει αστικά ένδικα μέσα για τη σεξουαλική παρενόχληση, αλλά δεν υπάρχουν συγκεκριμένες ποινικές κυρώσεις και δεν υπάρχει νομοθεσία που να αντιμετωπίζει τη σεξουαλική παρενόχληση εκτός του χώρου εργασίας. Ωστόσο, η σεξουαλική παρενόχληση μπορεί να διωχθεί βάσει της διάταξης του ποινικού κώδικα για τη σεξουαλική βία. Με τον όρο σεξουαλική παρενόχληση εννοείται «οποιοσδήποτε μέσω βίας ή απειλής ή κατάχρησης εξουσίας, αναγκάζει άλλο άτομο να προβεί ή να υποβληθεί σε σεξουαλικές πράξεις».

Οικονομική βία

Κοινώς ορίζεται ως «μια σειρά στάσεων που αποσκοπούν στην αποτροπή της αναζήτησης εργασίας, στην αφαίρεση του μισθού ή στον έλεγχο του, στην παρακολούθηση της διαχείρισης της καθημερινής ζωής, στη στέρηση από το θύμα της πρόσβασής του σε χρήματα, όταν αποσκοπούν στην αποτροπή του θύματος από το να γίνει οικονομικά ανεξάρτητο και να είναι σε θέση να ασκήσει έμμεσο αλλά εξαιρετικά αποτελεσματικό έλεγχο επ' αυτού».⁴² Η οικονομική βία δεν έχει νομικό ορισμό στο ιταλικό σύστημα. Όσον αφορά τον νομικό χαρακτηρισμό αυτής της συμπεριφοράς, η μόνη διαθέσιμη αναφορά είναι το έγκλημα της παραβίασης των υποχρεώσεων διατροφής τέκνων βάσει του άρθ. 570 του ποινικού κώδικα.

Βία που συνδέεται με θρησκευτικές πρακτικές

Ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων χωρίς θεραπευτικό λόγο τιμωρείται σύμφωνα με το άρθρο 583 bis του Ποινικού Κώδικα, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 7/2006. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται όταν το έγκλημα διαπράττεται στο εξωτερικό είτε από Ιταλό πολίτη είτε από αλλοδαπό που διαμένει στην Ιταλία, είτε κατά Ιταλού πολίτη ή αλλοδαπού πολίτη που διαμένει στην Ιταλία. Ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων ορίζεται ως κλειτοριδεκτομή, εκτομή, αγκητηριασμός ή οποιαδήποτε άλλη πρακτική που προκαλεί τα ίδια αποτελέσματα. Οι παραβάτες τιμωρούνται με φυλάκιση τριών έως επτά ετών. Όταν τα εγκλήματα αυτά διαπράττονται κατά ανηλίκων ή για κερδοσκοπικά κίνητρα, η ποινή αυξάνεται κατά ένα τρίτο.⁴³

⁴¹ Νόμος 198/2006, άρθρο 26

⁴² ELF, Εγχειρίδιο για το νόμο σχετικά με τη βία κατά των γυναικών, <https://bit.ly/3JoyHeC>

⁴³ UN Women, Παγκόσμια βάση δεδομένων για τη βία κατά των γυναικών, <https://bit.ly/40bltHE>

Παρενοχλητική παρακολούθηση (Stalking)

Ο νόμος αριθ. 38/2009 ποινικοποίησε την παρενοχλητική παρακολούθηση επιτρέποντας στο θύμα να ζητήσει να γίνει προειδοποίηση από την αστυνομία πριν και χωρίς να χρειάζεται να υποβάλει μήνυση εναντίον του δράστη.⁴⁴ Το έγκλημα της παρενοχλητικής παρακολούθησης σύμφωνα με το άρθρο 612 bis του Ποινικού Κώδικα ορίζει ότι «[...] οποιοσδήποτε απειλεί ή παρενοχλεί επανειλημμένα κάποιον με σκοπό να προκαλέσει:

- μια επίμονη και σοβαρή κατάσταση άγχους
- φόβο
- βάσιμο φόβο για τη δική τους ασφάλεια ή την ασφάλεια στενού συγγενή ή προσώπου με στενή σχέση μαζί τους
- αλλαγή στις συνήθειες.

Οι ποινές κυμαίνονται από έξι μήνες έως πέντε έτη φυλάκισης. Η ποινή αυξάνεται εάν διαπραχθεί η πράξη

- από τον/τη σύζυγο, εν διαστάσει ή διαζευγμένο,
- από πρόσωπο που συνδέεται με το θύμα ή έχει άμεση σχέση μαζί του
- μέσω διαδικτυακών μέσων.

Η ποινή αυξάνεται κατά πενήντα τοις εκατό εάν το θύμα είναι ανήλικος, έγκυος γυναίκα ή άτομο με αναπηρία ή εάν το έγκλημα διαπράχθηκε με όπλα ή με ψευδείς προφάσεις.

⁴⁴ GREVIO/Inf(2019)18, Ιταλία, <https://bit.ly/3yNsowi>

Κεφάλαιο 4

Κατευθυντήριες γραμμές για την ένταξη στην εργασία

Υποδοχή και κατάρτιση προφίλ

Η υποδοχή και η κατάρτιση προφίλ το ένα πρώτο βήμα στην εργασιακή συμβουλευτική, με στόχο τη διασφάλιση επαρκούς υποδοχής των γυναικών στο πρόγραμμα ένταξης στην εργασία, παρέχοντάς τους μια ολοκληρωμένη επισκόπηση των υπηρεσιών και της υποστήριξης που προσφέρονται.

Αυτή η φάση χρησιμοποιείται για τη συλλογή πληροφοριών που σχετίζονται με το υπόβαθρο των γυναικών και για να αρχίσει η διερεύνηση των αναγκών, των απαιτήσεων και των προσδοκιών τους για το πρόγραμμα. Είναι επίσης η κατάλληλη στιγμή να αξιολογηθεί η πρόσβαση της πελάτισσας σε άλλες συμβουλευτικές υπηρεσίες εργασίας και να διευκολυνθεί η παραπομπή όπου χρειάζεται. Περιλαμβάνει τα ακόλουθα βήματα:

1. Παροχή στη γυναίκα όλων των πληροφοριών σχετικά με τις προσφερόμενες υπηρεσίες και τη διαθέσιμη υποστήριξη, συγκεντρώνοντας και συζητώντας τις προσδοκίες της,
2. Συλλογή πληροφοριών σχετικά με το κοινωνικοοικονομικό και επαγγελματικό υπόβαθρο της πελάτισσας ως μέρος της διαδικασίας εισαγωγής. Οι πληροφορίες αυτές είναι σημαντικές επειδή οι κοινωνικές και εργασιακές μεταβλητές αλληλοεπηρεάζονται, επομένως οι βελτιώσεις στην κοινωνική ένταξη αυξάνουν τις δυνατότητες ένταξης στην αγορά εργασίας και αντιστρόφως.
3. Διασφάλιση αποτελεσματικού συντονισμού και μεταφοράς πληροφοριών μεταξύ του χειριστή του περιστατικού και του εργασιακού συμβούλου, σε περίπτωση που δεν είναι το ίδιο πρόσωπο, ώστε να αποφεύγεται η υποβολή των ίδιων ερωτήσεων. Εάν έχει γίνει μια πρώτη αξιολόγηση και συλλογή πληροφοριών, ο εργασιακός σύμβουλος συμπληρώνει το φάκελο μόνο με πληροφορίες που αφορούν ειδικά στην αναζήτηση εργασίας,
4. Αξιολόγηση της απασχολησιμότητας της γυναίκας σύμφωνα με διαφορετικές κατηγορίες ανάλυσης:
 - Συμπεριφορικοί παράγοντες. Σχετίζονται με τον τρόπο με τον οποίο οι γυναίκες τοποθετούνται στο περιβάλλον τους, πώς αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους από την άποψη της αυτοεκτίμησης, της αυτοπεποίθησης και της αυτοαντίληψης, τα ενδιαφέροντά τους και τα κίνητρα και τις προσδοκίες τους σχετικά με την απασχόληση. Αξιολογείται ο κεντρικός ρόλος της απασχόλησης στο σχέδιο ζωής τους, καθώς και τα κίνητρά τους και η προθυμία τους να συμμετάσχουν σε αναζήτηση εργασίας.

- Οι προσωπικοί παράγοντες σχετίζονται με την απασχολησιμότητα του ατόμου όσον αφορά την ηλικία, την καταγωγή, την κατάσταση υγείας, την παρουσία ενός δικτύου κοινωνικής υποστήριξης, το κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον και, κυρίως, τις οικογενειακές ευθύνες.
5. Αξιολόγηση βασικών ικανοτήτων (γλωσσικών, αριθμητικών, χειρωνακτικών...), εγκάρσιων ικανοτήτων (δεξιότητες σχεδιασμού και οργάνωσης, ικανότητες διαπροσωπικής επικοινωνίας, δεξιότητες αντιμετώπισης, πρωτοβουλία, ικανότητα διαπραγμάτευσης...) και τεχνικές και επαγγελματικές δεξιότητες, νοούμενες ως το σύνολο των θεωρητικών ή πρακτικών γνώσεων που απαιτούνται για την εκτέλεση μιας συγκεκριμένης εργασίας.
 6. Μέτρηση της γνώσης της αγοράς εργασίας που διευκολύνει την αναζήτηση εργασίας, όπως η κατανόηση των τάσεων, των πιο δημοφιλών επαγγελμάτων, της διαφοράς μεταξύ επίσημης και άτυπης απασχόλησης, εργαλείων και καναλιών αναζήτησης εργασίας.
 7. Προσδιορισμός των αναγκών και της οικονομικής κατάστασης των γυναικών, για τον καλύτερο καθορισμό του σχεδίου ένταξής τους στην εργασία.
 8. Συνυπολογισμός του σταδίου της διαδικασίας επούλωσης, στο οποίο βρίσκεται η γυναίκα, προκειμένου να δημιουργηθεί μια κατάλληλη παρέμβαση.

Κατά τη διάρκεια της φάσης εισαγωγής είναι σημαντικό οι ερωτήσεις να μην τίθενται με τη μορφή ανάκρισης αλλά ως συνομιλία. Ο στόχος δεν είναι να διαγνώσουμε προβλήματα, αλλά να βοηθήσουμε τις γυναίκες να βρουν τις δικές τους απαντήσεις και το δικό τους μονοπάτι. Υπό αυτή την έννοια, η διαδικασία υποδοχής είναι το κλειδί για τη δημιουργία του δεσμού και της εμπιστοσύνης που απαιτούνται ώστε οι γυναίκες να είναι σε θέση να διεκπεραιώσουν, με τη μέγιστη ηρεμία, τη διαδικασία αναζήτησης εργασίας. Συνιστάται λοιπόν να αφιερώσετε 2-3 συνεδρίες σε κάθε γυναίκα για να εξασφαλίσετε την κατάλληλη υποστήριξη.

Μόλις ολοκληρωθεί η κατάρτιση προφίλ, η πελάτισσα, με τη βοήθεια του συμβούλου, θα αρχίσει να περιγράφει τους επαγγελματικούς και εκπαιδευτικούς στόχους του και ένα σχέδιο για την επίτευξή τους.

Διαδρομή ένταξης στην εργασία

Η διαδρομή πρόσβασης στην εργασία είναι το κλειδί για την ανάπτυξη της διαδικασίας καθοδήγησης και παροχής συμβουλών. Ορίζεται ως ο σχεδιασμός και η εκτέλεση ενεργειών που αποσκοπούν στη βελτίωση της απασχολησιμότητας της πελάτισσας, παρέχοντάς της τους πόρους για να πετύχει. Σκοπός της είναι η κατάρτιση χάρτη πορείας για την ένταξη στην αγορά εργασίας.

Το σημείο εκκίνησης της διαδρομής πρόσβασης στην εργασία θα βασίζεται πάντα στις επιθυμίες και τα ενδιαφέροντα της πελάτισσας. Ο σύμβουλος θα βοηθήσει την πελάτισσα να εξερευνήσει το επαγγελματικό της σχέδιο στο πλαίσιο του σχεδίου ζωής της: τι θέλει, απαιτεί, και προσφέρει στην αγορά εργασίας, τον επαγγελματικό της στόχο και τους στόχους ζωής, τους διαθέσιμους πόρους της, τι θέλει να βελτιώσει και τι είναι πρόθυμη να κάνει για να το επιτύχει.

Κατά την προετοιμασία και την ανάπτυξη της διαδρομής πρόσβασης στην εργασία, συνιστώνται τα ακόλουθα βήματα:

1. Συν-σχεδιασμός της διαδρομής: ο σύμβουλος εργασίας μπορεί να παράσχει μια πρώτη ανατροφοδότηση και μια αρχική πρόταση σχεδίου, αλλά το τελικό σχέδιο πρέπει να επεξεργαστεί, να επικυρωθεί και να συμφωνηθεί με τη γυναίκα μέσω συνεδριών συν-σχεδιασμού (συνιστάται να αφιερώσετε τουλάχιστον 1 πλήρη συνεδρία για τον συν-σχεδιασμό).
 - Στο πλαίσιο του ορισμού της διαδρομής, είναι σημαντικό να καθοριστούν οι επαγγελματικοί στόχοι, οι δράσεις που απαιτούνται για την επίτευξη αυτών των στόχων και ένα χρονοδιάγραμμα. Οι στόχοι πρέπει:
 - Να συμφωνούνται μεταξύ της γυναίκας και του συμβούλου.
 - Να είναι σαφείς και συγκεκριμένοι.
 - Ρεαλιστικοί και εφικτοί από τη γυναίκα με τους πόρους που έχει ή που μπορεί να αποκτήσει.
 - Σχετικοί, πράγμα που σημαίνει ότι η επίτευξή τους θα έχει αντίκτυπο στην κατάσταση της γυναίκας.
 - Διατυπωμένοι με θετική γλώσσα.
 - Να εντάσσονται σε ένα κατάλληλο χρονικό πλαίσιο.
2. Για να αναπτυχθεί μια επιτυχημένη προσωπική διαδρομή, είναι απαραίτητο να εμπλακούν οι γυναίκες από την αρχή ως ενεργές συμμετέχουσες. Αυτό σημαίνει ότι οι πελάτισσες αναλαμβάνουν την ευθύνη και συνεργάζονται ενεργά στην ανάπτυξη, τη βιωσιμότητα και τις δραστηριότητες του σχεδίου.
3. Συχνά, πρέπει να πραγματοποιηθούν προαπαιτούμενες ενέργειες με τις γυναίκες πριν από τον καθορισμό των επαγγελματικών τους στόχων, καθώς ως συνέπεια της βίας που βίωσαν (αλλά όχι μόνο), οι γυναίκες μπορεί πρώτα να χρειαστεί να ανακτήσουν ένα σύνολο δεξιοτήτων και την αυτοπεποίθηση, την αυτοεκτίμηση και την αυτογνωσία τους, προτού μπορέσουν να θέσουν συγκεκριμένους επαγγελματικούς στόχους. Σε άλλες περιπτώσεις είναι επίσης πιθανό οι γυναίκες να μην έχουν συμμετάσχει ποτέ σε διαδικασία ένταξης στην αγορά εργασίας και/ή να είναι η πρώτη τους είσοδος στην επίσημη αγορά εργασίας, επομένως η επαγγελματική τους ταυτότητα πρέπει να οικοδομηθεί από τη βάση προς τα πάνω με επαρκή υποστήριξη.
4. Είναι σημαντικό να εργαστούμε βάσει μιας διεπιστημονικής και εξειδικευμένης προσέγγισης, με τη συμμετοχή επαγγελματιών διαφορετικών τομέων που θα συνεργαστούν για την επίτευξη του καθορισμένου στόχου.
5. Αυτή η διαδρομή συνήθως καταγράφεται σε ένα έγγραφο, το προσωπικό σχέδιο δράσης, το οποίο περιγράφει τους στόχους, τις ενέργειες και το χρονοδιάγραμμα. Το σχέδιο αποτελεί κείμενο αναφοράς για τους σκοπούς της παρακολούθησης και της αξιολόγησης.
6. Η προσωπική διαδρομή θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μια ανοιχτή, ευέλικτη και (συχνά) κυκλική διαδικασία που προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες ανάγκες της κάθε γυναίκας, οι οποίες μπορεί να αλλάζουν καθ' όλη τη διάρκεια της συμβουλευτικής διαδικασίας.
7. Ο σύμβουλος και η πελάτισσα θα συναντώνται τακτικά για να αξιολογούν την πρόοδο, να επανεξετάζουν τους στόχους και τις δράσεις, να ανανεώνουν τις αρχικές δεσμεύσεις και να επικαιροποιούν το σχέδιο απασχολησιμότητας.
8. Η διαδικασία δεν ακολουθεί γραμμική διαδρομή. Εκτυλίσσεται με το ρυθμό που επιλέγουν οι γυναίκες και μπορεί να περιλαμβάνει διαλείμματα. Οι γυναίκες μπορεί να παραλείψουν στάδια ή, σε κάποιο σημείο, να υποχωρήσουν.

Εργασιακή συμβουλευτική

Στη φάση του επαγγελματικού προσανατολισμού, ο σύμβουλος και η πελάτισσα θα χαρτογραφήσουν τις ευκαιρίες απασχόλησης στην τοπική αγορά εργασίας, θα βελτιώσουν και θα ενισχύσουν τις ικανότητες και τις δεξιότητες και θα καθιερώσουν ρουτίνες για μια ενεργή αναζήτηση εργασίας. Στόχος αυτού του σταδίου είναι να τονώσει την ενεργό αναζήτηση εργασίας των γυναικών, υποστηρίζοντας τις παράλληλα να ξεπεράσουν τις δυσκολίες τους.

Σε αυτή τη φάση μπορούν να πραγματοποιηθούν διάφορες συμβουλευτικές ενέργειες, χωρισμένες σε συμβουλευτική πριν από την πρόσληψη και βασική συμβουλευτική απασχόλησης, ανάλογα με τους στόχους της πελάτισσας.

Συμβουλευτική πριν από την πρόσληψη

Προκειμένου να μεγιστοποιηθούν οι πιθανότητες επιτυχούς απασχόλησης, είναι συχνά απαραίτητο να δουλευτεί η αυτοεκτίμηση και η ενδυνάμωση - που νοούνται ως η διαδικασία συνειδητοποίησης των δικών μας ικανοτήτων και δυνατοτήτων να επιτύχουμε στόχους και να κάνουμε μια αλλαγή.

Στην περίπτωση των επιζώντων έμφυλης βίας, οι εγκάρσιες δεξιότητες είναι αυτές που ενδέχεται να έχουν πληγεί περισσότερο (ιδίως οι σχεσιακές δεξιότητες σχέσεων και οι δεξιότητες αντιμετώπισης προβλημάτων) και είναι σκόπιμο, στο μέτρο του δυνατού, να προταθούν συγκεκριμένες δράσεις για την ενίσχυση και τη βελτίωση αυτού του συνόλου δεξιοτήτων. Η στήριξη πριν από την πρόσληψη έχει σχεδιαστεί για γυναίκες που δεν βρίσκονται στην αγορά εργασίας και χρειάζονται βοήθεια για να βρουν την επαγγελματική τους ταυτότητα και να ανακτήσουν την ικανότητα να βρουν δουλειά.

Παραδείγματα συνόλων δεξιοτήτων, τις οποίες οι πελάτισσες συχνά επιλέγουν να μάθουν είναι:

- Αναλυτικές δεξιότητες. Σχετίζονται με την ικανότητα (αυτο)ανάλυσης και διαχείρισης γνώσης: αυτογνωσία, αυτοεκτίμηση, προθυμία για μάθηση, αυτοαξιολόγηση δεξιοτήτων και ικανοτήτων, ανάλυση, ανάλυση αγοράς εργασίας.
- Δεξιότητες αντιμετώπισης, όπως πρωτοβουλία, λήψη αποφάσεων, αυτονομία, ευθύνη, επίλυση προβλημάτων, επίλυση συγκρούσεων, αυτοδιδασκαλία, διαχείριση εργασιών.
- Σχεσιακές δεξιότητες, όπως ομαδική εργασία, διαπροσωπικές ικανότητες, επικοινωνία.

Οι δράσεις αυτές θα υλοποιηθούν παράλληλα με την ψυχοκοινωνική και θεραπευτική υποστήριξη, σε περίπτωση που η γυναίκα τη λαμβάνει, με στόχο την προσφορά επιπλέον εργαλείων.

Διαφορετικές τεχνικές και προσεγγίσεις coaching μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε αυτό το στάδιο, όπως:

- Τεχνικές δραματοποίησης ή παιχνιδιού ρόλων. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν με τη βοήθεια ενός «σεναρίου» που αναπτύχθηκε από την πελάτισσα, μεμονωμένα ή σε μια ομάδα, ή αυτοσχεδιάζοντας με σενάρια επίλυσης συγκρούσεων και αργότερα αναλύοντας την εμπειρία με την ομάδα.

- Τεχνικές σωματικής έκφρασης: ο σκοπός είναι να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη και η επαφή μεταξύ της συμμετέχουσας και του επαγγελματία ή της ομάδας, να γίνει εφικτή η έκφραση συναισθημάτων και αισθημάτων και να απελευθερωθούν οι εντάσεις. Μπορεί να περιλαμβάνουν δυναμική ομάδας, σωματικές ασκήσεις ή τεχνικές χαλάρωσης και αναπνοής, για παράδειγμα.

Εργασιακή συμβουλευτική

Αυτή η δέσμη δράσεων περιλαμβάνει τις διάφορες δραστηριότητες που αποσκοπούν στην παροχή των απαραίτητων δεξιοτήτων και ικανοτήτων για την προσέγγιση της αγοράς εργασίας. Μπορεί να χωριστεί και να αναπτυχθεί στο ακόλουθο σύνολο δραστηριοτήτων:

1. Βασικές ψηφιακές δεξιότητες με επίκεντρο την ένταξη στην αγορά εργασίας. Στόχος αυτών των δράσεων είναι η δουλειά πάνω στον ψηφιακό γραμματισμό και η χρήση των νέων τεχνολογιών ως ουσιαστικού στοιχείου για τη διεξαγωγή της διαδικασίας αναζήτησης εργασίας. Οι ψηφιακές ικανότητες θεωρούνται επίσης μια εργαλειακή δεξιότητα που εκτιμάται όλο και περισσότερο σε ένα ευρύ φάσμα επαγγελματιών. Ένα εισαγωγικό πακέτο περιλαμβάνει:
 - Εισαγωγή στην βασική υπολογιστική: χρήση επεξεργαστών κειμένου, πλοήγηση σε φακέλους και αποθήκευση αρχείων κ.λπ.
 - Εισαγωγή στο διαδίκτυο, χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και χρήση των κινητών τηλεφώνων ως εργαλείο αναζήτησης εργασίας
 - Διαχείριση προσφορών εργασίας στο Διαδίκτυο: περιλαμβάνει την αναζήτηση και ανάλυση προσφορών εργασίας στο Διαδίκτυο, τη λειτουργία των portals και boards για θέσεις εργασίας, την αναζήτηση πληροφοριών σχετικά με την απασχόληση και την αγορά εργασίας και την αποστολή αιτήσεων μέσω portal εργασίας και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
 - Τοπικοί πόροι: Το περιεχόμενο μπορεί να περιλαμβάνει εγγραφή για δραστηριότητες κατάρτισης, διοικητικές διαδικασίες που σχετίζονται με την απασχόληση, ένταξη, αίτηση για εργασία ή προγράμματα κατάρτισης που προσφέρουν δημόσιες υπηρεσίες κ.λπ.
2. Συμβουλές για ενεργή αναζήτηση εργασίας. Οι δράσεις αυτές απευθύνονται σε γυναίκες με βασικό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων και στόχος τους είναι η βελτίωση και η ενίσχυση των δεξιοτήτων τους και η καθιέρωση ρουτινών προς την κατεύθυνση της ενεργού αναζήτησης εργασίας. Μπορεί να περιλαμβάνονται:
 - Συγγραφή βιογραφικού σημειώματος και συνοδευτικής επιστολής, με κατανόηση τη χρήσης και την αξίας τους.
 - Κανάλια αναζήτησης εργασίας και πώς να παρουσιάζουν τον εαυτό τους ως υποψήφιο. Διαδικτυακή αναζήτηση εργασίας, χρήση δικτύων και του «στόμα με στόμα», εταιρείες προσωρινής απασχόλησης και οι διαδικασίες τους κ.λπ.
 - Δραστηριότητες ενεργούς αναζήτησης εργασίας. Μπορούν να πραγματοποιηθούν σε ομάδες ή μεμονωμένα και μπορούν να οργανωθούν και να διενεργηθούν ως εργαστήρια αναζήτησης εργασίας στο Διαδίκτυο ή ως συνεδρίες με στόχο την προετοιμασία για μια συνέντευξη ή μια διαδικασία επιλογής.

Κεφάλαιο 5

Ζητήματα δεοντολογίας και ασφάλειας

Οι αρχές δεοντολογίας παρέχουν καθοδήγηση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ευημερίας των ατόμων υπό τη φροντίδα μας και πρέπει να τηρούνται αυστηρά ανά πάσα στιγμή. Στηρίζουν τις προσπάθειες των παρόχων υπηρεσιών να διασφαλίσουν την ποιότητα της περίθαλψης και να εγγυηθούν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών και των παιδιών, με ιδιαίτερη μέριμνα για τις ευάλωτες ομάδες, γίνονται σεβαστά και προωθούνται.

Οι περισσότεροι οργανισμοί και φορείς έχουν κώδικα δεοντολογίας που καθορίζει το αναμενόμενο σύνολο συμπεριφορών ή ενεργειών που πρέπει να ασκούνται και να ακολουθούνται από το προσωπικό τους. Οι κώδικες αυτοί καλύπτουν συνήθως όλα τα είδη παραπτώματων, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης (SEA), που συνιστούν σοβαρές παραβιάσεις του δικαιώματος στην ασφάλεια, την προστασία και την αξιοπρέπεια των προσώπων. Οι πολιτικές και οι πρακτικές προστασίας κατά της SEA αποσκοπούν στη μείωση του κινδύνου, την πρόληψη και την αντιμετώπιση παραπτώματων και κακοποίησης από προσωπικό ή άλλες οντότητες και άτομα που εμπλέκονται στην παροχή βοήθειας σε επιζήσασες έμφυλης βίας και στα παιδιά τους. Σκοπός τους είναι να διασφαλίζουν ότι οι ισχυρισμοί περί SEA αναφέρονται και απαντώνται εγκαίρως και κατάλληλα, καθώς και ότι τα θύματα SEA παραπέμπονται για υποστήριξη και βοήθεια που απαιτείται σύμφωνα με μια προσέγγιση ευαίσθητη προς το τραύμα και με επίκεντρο το θύμα. Οι 6 βασικές αρχές⁴⁵ που σχετίζονται με την Προστασία από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και Κακοποίηση (PSEA) περιγράφονται ως εξής:

1. Η σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση από το προσωπικό συνιστούν πράξεις σοβαρού παραπτώματος και, ως εκ τούτου, αποτελούν λόγο τερματισμού της απασχόλησης.
2. Η σεξουαλική δραστηριότητα απαγορεύεται ανεξάρτητα από την ηλικία ενηλικίωσης ή την ηλικία συναίνεσης.
3. Απαγορεύεται η ανταλλαγή χρημάτων, απασχόλησης, αγαθών ή υπηρεσιών έναντι σεξ, συμπεριλαμβανομένων της σεξουαλικής εύνοιας ή άλλων μορφών ταπεινωτικής, εξευτελιστικής ή εκμεταλλευτικής συμπεριφοράς. Περιλαμβάνεται και το αντάλλαγμα της στήριξης που οφείλεται στους δικαιούχους.
4. Απαγορεύεται οποιαδήποτε σεξουαλική σχέση μεταξύ όσων παρέχουν βοήθεια και προστασία και προσώπου που επωφελείται από αυτή τη βοήθεια και προστασία και συνεπάγεται ακατάλληλη χρήση βαθμού ή θέσης. Αυτές οι σχέσεις υπονομεύουν την αξιοπιστία και την ακεραιότητα του έργου παροχής βοήθειας.

⁴⁵ Προσαρμογή των έξι βασικών αρχών της IASC, <https://psea.interagencystandingcommittee.org/update/iasc-six-core-principles>

5. Όταν ένας επαγγελματίας αποκτά ανησυχίες ή υποψίες σχετικά με τη σεξουαλική κακοποίηση ή εκμετάλλευση από συνάδελφο, είτε από τον ίδιο οργανισμό είτε όχι, έχει καθήκον να αναφέρει αυτές τις ανησυχίες μέσω των καθιερωμένων μηχανισμών αναφοράς του φορέα.
6. Όλο το προσωπικό είναι υποχρεωμένο να δημιουργεί και να διατηρεί ένα περιβάλλον που αποτρέπει τη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση και προωθεί την εφαρμογή του κώδικα δεοντολογίας.

Ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο δεοντολογίας θα πρέπει να περιλαμβάνει δώδεκα δεοντολογικές αρχές για την προστασία των επιζήσασων έμφυλης βίας και των παιδιών τους:

1. «Μη βλάπτεις» (Do no harm), 2. Συναίνεση κατόπιν ενημέρωσης, 3. Εμπιστευτικότητα, 4. Ανωνυμία, 5. Απόρρητο, 6. Απαγόρευση διακρίσεων, 7. Ασφάλεια και προστασία, 8. Ευαισθησία, 9. Ενδυνάμωση, 10. Συμμετοχή δικαιούχων 11. Προστασία δεδομένων, 12. Προστασία των παιδιών και «βέλτιστο συμφέρον του παιδιού».⁴⁶

⁴⁶ Αυτός ο κατάλογος των 12 αρχών είναι προσαρμοσμένος από τις «Ηθικές αρχές για την επανένταξη/ένταξη των θυμάτων εμπορίας», που αναπτύχθηκαν από το Ίδρυμα King Baudouin, το Ινστιτούτο Nexus και το GIZ, τα Ηθικά Πρότυπα για την Έρευνα και τον Προγραμματισμό για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του Διυπηρεσιακού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για την Εμπορία Ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των συστάσεων δεοντολογίας και ασφάλειας του ΠΟΥ για τη συνέντευξη των γυναικών που έχουν πέσει θύματα εμπορίας, και τη διαδικασία της UNICEF σχετικά με τα δεοντολογικά πρότυπα στην έρευνα, την αξιολόγηση, τη συλλογή δεδομένων και την ανάλυση (2021).

Κεφάλαιο 6

Πρότυπα

Πρότυπο αυτοπαραπομπής

Έντυπο αυτοπαραπομπής

Ημερομηνία:

Ποιος παρέπεμψε το άτομο / πού έμαθε για τον οργανισμό υποστήριξης:

Προσωπικά στοιχεία:

Όνομα:

Επώνυμο:

Ημερομηνία γέννησης:

Εθνικότητα:

Οικογενειακή κατάσταση:

Αριθμός παιδιών και ηλικία:

Νομικό καθεστώς:

Ημερομηνία συνέντευξης:

Τύπος τρέχοντος καταλύματος:

Τηλέφωνο επικοινωνίας:

What's up/viber:

Μητρική γλώσσα:

Γλώσσα επικοινωνίας:

Για λόγους εσωτερικής κωδικοποίησης αναφέρετε τον συνολικό αριθμό των αδελφών του επιζώντος:

Λεπτομέρειες για το τελευταίο περιστατικό:

Περιστατικό έμφυλης βίας:

Ναι / Όχι

Είδος βίας:

Ημερομηνία ή ώρα που έχει παρέλθει από το τελευταίο περιστατικό:

Τόπος του τελευταίου συμβάντος:

Είναι ο δράστης τώρα στην Ελλάδα;

Ναι / Όχι

Έχει ο επιζών λόγους να πιστεύει ότι ο δράστης τον
καταδιώκει; Ναι /Όχι

**Οποιασδήποτε ενέργειες που μπορεί να έχουν ήδη γίνει (καταγγελία ή μήνυση σε
Αστυνομικό τμήμα, αλλαγή τρέχουσας κατοικίας, ιατρική περίθαλψη κ.λπ.):**

Αιτήματα (Παρακαλώ, περιγράψτε τα αιτήματα της επιζήσασας):

Συνεργασία με άλλους
φορείς;

Ναι/ Όχι

Εάν ναι, παρακαλείσθε να προσδιορίσετε:

- Υπηρεσίες βιοπορισμού _____
- Ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες _____
- Υπηρεσίες νομικής συνδρομής _____
- Υγεία/Ιατρικές υπηρεσίες _____

Πρότυπο σχεδίου ασφαλείας

Σχέδιο ασφαλείας

Κωδικός επιζήσαςας:
Κωδικός χειριστή περιστατικού:
Ημερομηνία:
Επαναξιολόγηση (ημερομηνίες):

Βήμα 1 - Παράγοντες κινδύνου: σε περίπτωση ενδοσυντροφικής βίας από σύντροφο / σύζυγο

Σε περίπτωση που δεν έχετε κινητό, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε άλλο (φίλου, παιδιού);

Έχετε τη δυνατότητα να ενημερώσετε κάποιον που εμπιστεύεστε και ο οποίος θα μπορούσε να ζητήσει βοήθεια για εσάς σε περίπτωση ανάγκης; Μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε μια λέξη ως μυστικό συνθηματικό.

Έχετε πρόσβαση στο διαδίκτυο χωρίς την επίβλεψη του δράστη;

Είστε σε θέση να ζητήσετε βοήθεια χωρίς να σας παρακολουθεί ο δράστης;

Βήμα 2 – Στρατηγικές ασφάλειας (πράγματα που μπορώ να κάνω για να αυξήσω την ασφάλειά μου):

Εάν ο δράστης ελέγξει το κινητό σας και τις κλήσεις σας, θυμηθείτε να διαγράψετε οποιοδήποτε ίχνος.

Τις ώρες που είναι απασχολημένος (μέσα ή έξω από το σπίτι) ή κοιμάται, καλέστε ή στείλτε ένα μήνυμα για να επικοινωνήσει ελεύθερα και να ζητήσει βοήθεια.

Εάν στείλετε ένα μήνυμα, θυμηθείτε να επικοινωνήσετε την ώρα που μπορείτε να μιλήσετε με ασφάλεια στο τηλέφωνο, για παράδειγμα, "καλέστε με μεταξύ 3 και 4 μ.μ.".

3 - Πού θα μπορούσατε να πάτε για να μείνετε ασφαλείς;

1. Σε συγγενή, συμπατριώτη, γείτονα, φίλο;
2. Γράψτε σε ένα κομμάτι χαρτί ή στο κινητό σας το όνομα των ατόμων που εμπιστεύεστε ή των φορέων στους οποίους μπορείτε να απευθυνθείτε για να ζητήσετε βοήθεια.

Όταν αντιμετωπίζετε μια κρίση, ξέρετε σε ποιον να απευθυνθείτε για βοήθεια;

Εάν όχι, μπορούμε να σας παρέχουμε οποιαδήποτε πληροφορία χρειάζεστε με απλό και κατανοητό τρόπο

Βήμα 5 – Περιεχόμενο της τσάντας πρώτης ανάγκης (νομικά έγγραφα, πολύτιμα αντικείμενα, είδη πρώτης ανάγκης)

Πρότυπο εκτίμησης κινδύνου

Κωδικός επιζώντος _____

Κωδικός χειριστή περιστατικού _____

Ημερομηνία _____

Επαναξιολόγηση (ημερομηνίες) _____

ΝΑΙ	ΌΧΙ	Αίσθημα ασφάλειας κατά την τηλεφωνική επικοινωνία με υπηρεσίες διαχείρισης περιστατικών με βάση τις συνθήκες διαβίωσής τους με κακοποιητικό σύντροφο
		Υπάρχει κάποιο μέρος όπου μπορείτε να μιλήσετε εμπιστευτικά;
		Το τηλέφωνο που χρησιμοποιείτε ανήκει σε εσάς;
		Έχετε πρόσβαση στο διαδίκτυο;
		a. Προσδιορίστε ποιες ώρες είναι κατάλληλες για επικοινωνία: b. Προσδιορίστε πώς μπορούμε να επικοινωνούμε: • Τηλεφωνική κλήση • SMS • Φωνητικό μήνυμα • (Άλλο) • Απευθείας κλήση

ΝΑΙ	ΌΧΙ	N/A ¹	
			1. Ξέρετε πού βρίσκεται ο δράστης αυτή τη στιγμή; Εάν ναι, προσδιορίστε...
			2. Έχετε λόγους να πιστεύετε ότι ο δράστης γνωρίζει την τοποθεσία σας ή ότι θα μπορούσε να σας εντοπίσει; Εάν ναι, προσδιορίστε...
			3. Έχει αυξηθεί η σωματική βία σε σοβαρότητα ή συχνότητα τις τελευταίες ημέρες/εβδομάδες;
			4. Τον έχετε εγκαταλείψει τις τελευταίες ημέρες/εβδομάδες, ενώ πριν ζούσατε μαζί;
			5. Έχει πυροβόλο ή άλλο όπλο;
			6. Έχει χρησιμοποιήσει ποτέ όπλο εναντίον σας ή σας απείλησε; Αν ναι, τι είδους όπλο ήταν; ...
			7. Έχει απειλήσει να σας σκοτώσει;
			8. Απειλεί να βλάψει τα παιδιά σας;

			9. Βλάπτει ποτέ τα παιδιά σας, με οποιονδήποτε τρόπο; Εάν ναι, προσδιορίστε...
			10. Σας έχει αναγκάσει ποτέ να κάνετε σεξ όταν δεν το επιθυμούσατε;
			11. Σας έχει χτυπήσει ποτέ ενώ ήσασταν έγκυος;
			12. Προσπάθησε ποτέ να σας πνίξει;
			13. Προσπαθεί να ελέγξει τις περισσότερες ή όλες τις προσωπικές σας επιλογές και καθημερινές δραστηριότητες; (Για παράδειγμα: σας λέει με ποιον μπορείτε να είστε φίλοι, πότε μπορείτε να δείτε την οικογένειά σας, πόσα χρήματα μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ή πότε μπορείτε να πάρετε το αυτοκίνητο;)
			14. Σας ζηλεύει βίαια και διαρκώς; (Για παράδειγμα, λέει "Αν δεν μπορώ να σε έχω εγώ, κανείς δεν μπορεί;")
			15. Σας ακολουθεί ή σας κατασκοπεύει, αφήνει απειλητικά σημειώματα ή μηνύματα, καταστρέφει την περιουσία σας ή σας καλεί όταν δεν το θέλετε;
			16. Είναι άνεργος;
			17. Κάνει χρήση παράνομων ναρκωτικών ουσιών; (εννοώ "uppers" ή αμφεταμίνες, Captagon, Meth, Speed, ηρωίνη, κοκαΐνη, "κρακ", ναρκωτικά του δρόμου ή μείγματα)
			18. Είναι αλκοολικός ή προβληματικός πότης;
			19. Έχει διαγνωσμένο πρόβλημα ψυχικής υγείας;
			20. Πιστεύετε ότι είναι ικανός να σας σκοτώσει;
			21. Έχετε σκέψεις ή έχετε προσπαθήσει ποτέ να βλάψετε τον εαυτό σας;
			22. Έχετε ανθρώπους (συγγενείς, φίλους, γείτονες κ.λπ.) που μπορούν να σας βοηθήσουν; ²
			ΣΥΝΟΛΟ

¹ "Καμία απάντηση" ή "Δεν ξέρω"

² Μετρήστε τις απαντήσεις ΟΧΙ (αντί για το ΝΑΙ)

- -Ανησυχία για την ασφάλεια (με τα λόγια της ίδιας της επιζήσαςας):
- -Σχόλια (του/της Case Manager):

Παραπεμπτικό σημείωμα	
Οργανισμός:	Χειριστής περιστατικού:
Ημερομηνία παραπομπής:	
Όνομα δικαιούχου:	
Ημερομηνία γέννησης:	Οικογενειακή κατάσταση:
Αριθμός υπόθεσης:	
Χώρα προέλευσης:	Γλώσσα επικοινωνίας:
Στοιχεία επικοινωνίας:	
<u>Σύντομο κοινωνικό ιστορικό:</u>	
<u>Λόγοι παραπομπής:</u>	
<u>Σχόλια:</u>	

Έντυπο εισαγωγής παραπομπής

Όνομα του επαγγελματία που παραπέμπει:

Οργανισμός:

Θέση:

Στοιχεία επικοινωνίας:

Ημερομηνία:

Στοιχεία του παραπεμπόμενου προσώπου:

Όνομα:

Επώνυμο:

Ημερομηνία γέννησης:

Εθνικότητα:

Οικογενειακή κατάσταση:

Αριθμός παιδιών και ηλικία:

Νομικό καθεστώς:

Ημερομηνία συνέντευξης:

Τύπος τρέχοντος καταλύματος:

Τηλέφωνο επικοινωνίας:

What's up/viber:

Μητρική γλώσσα:

Γλώσσα επικοινωνίας:

Εάν η πελάτισσα έχει αδέρφια, είναι (αριθμός):

Σύντομο κοινωνικό ιστορικό της επιζήσας:

Λεπτομέρειες για το τελευταίο περιστατικό:

Περιστατικό έμφυλης βίας:

Ναι / Όχι

Είδος βίας:

Ημερομηνία, ή ώρα που έχει παρέλθει από το τελευταίο περιστατικό:

Τόπος του τελευταίου περιστατικού:

Είναι ο δράστης τώρα στην Ελλάδα;

Ναι / Όχι

Έχει ο επιζών/ επιζήσασα λόγους να πιστεύει ότι

ο δράστης τον/την καταδιώκει;

Ναι / Όχι

Οποιοσδήποτε ενέργειες που μπορεί να έχουν ήδη γίνει (καταγγελία ή μήνυση σε Αστυνομικό τμήμα, αλλαγή υφιστάμενης κατοικίας, ιατρική περίθαλψη κ.λπ.):

Αιτήματα (Περιγράψτε το αίτημα της επιζήσασας) :

Συνεργασία με άλλους φορείς;

Ναι / Όχι

Εάν ναι, παρακαλείσθε να προσδιορίσετε:

Υπηρεσίες βιοπορισμού__

Ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες__

Υπηρεσίες νομικής συνδρομής__

Υγεία/ιατρικές υπηρεσίες __

Έχει δώσει η δικαιούχος τη συγκατάθεσή της να παραπεμφθεί σε εμάς;

Ναι Όχι

Υπογραφή της δικαιούχου ή προφορική συναίνεση

Σύντομη περιγραφή των υπηρεσιών που παρέχονται από τον οργανισμό υποστήριξης που λαμβάνει την παραπομπή:

_____ απασχολεί εξειδικευμένους επαγγελματίες στον τομέα _____. Η αποστολή του οργανισμού είναι να παρέχει τις ακόλουθες υπηρεσίες _____ (όνομα ομάδων στόχου που εξυπηρετούνται) _____ στην περιοχή (γεωγραφικό πεδίο / αρμοδιότητα) _____. Η ομάδα προσεγγίζει κάθε περίπτωση με εξατομικευμένο τρόπο, ενημερώνει, υποστηρίζει και προτείνει λύσεις στην ωφελούμενη με βάση τις ατομικές της ανάγκες και τις διαθέσιμες υπηρεσίες.

Η υπηρεσία νομικής συνδρομής αποτελείται από (ρόλος και λειτουργία του νομικού προσωπικού) _____ που δραστηριοποιείται σε (γεωγραφικό πεδίο) _____. Χειρίζονται όλα τα στάδια μιας νομικής υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένης της δικαστικής εκπροσώπησης.

Οι προσωπικές πληροφορίες κάθε επιζήσασας παραμένουν εμπιστευτικές καθ' όλη τη διαδικασία διαχείρισης του περιστατικού, και τηρείται σεβασμός της θέλησης, των επιλογών και των εμπειριών της.

Παραπομπή δεν μπορεί να γίνει χωρίς τη γραπτή συναίνεση της επιζήσασας.

Υπόδειγμα συναίνεσης και ρήτρας εμπιστευτικότητας για τους σκοπούς εισαγωγής στην υπηρεσία⁴⁷

Συναινώ να λαμβάνω τις ακόλουθες υπηρεσίες [κατάλογος υπηρεσιών] που παρέχονται από [όνομα φορέα]. Κατανοώ ότι αυτή η αίτηση δεν εγγυάται ότι θα λάβω όλες τις υπηρεσίες που έχω υποδείξει.

Συναινώ επίσης στη συλλογή από το προσωπικό του [ονομασία φορέα] προσωπικών πληροφοριών σχετικά με το άτομά μου που είναι απαραίτητες για τον σκοπό της παροχής αυτών των υπηρεσιών.

Κατανοώ ότι οι προσωπικές πληροφορίες που παρέχω είναι εμπιστευτικές. Η δημοσιοποίηση οποιασδήποτε πληροφορίας σχετικά με τη συνεργασία μου με [ονομασία φορέα] μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο με τη γραπτή και υπογεγραμμένη συναίνεσή μου, με ορισμένες περιορισμένες εξαιρέσεις. Αυτές είναι:

- Εάν το προσωπικό του οργανισμού έχει λόγους να πιστεύει ότι ένα παιδί χρειάζεται προστασία σύμφωνα με [να κατονομαστεί σχετική νομοθεσία/κανονισμοί] είναι υποχρεωμένο (όπως και το ευρύ κοινό) να ενημερώσει [κατονομάστε σχετική υπηρεσία όπως αστυνομία, κοινωνικές υπηρεσίες κ.λπ.].
- Εάν το προσωπικό του οργανισμού έχει λόγους να πιστεύει ότι είναι πιθανό να προκαλέσω σοβαρή σωματική βλάβη στον εαυτό μου ή σε άλλον, υποχρεούται να ενημερώσει τις αρμόδιες αρχές (οικογενειακός γιατρός κ.λπ.).
- Εάν το προσωπικό της υπηρεσίας υποχρεούται από δικαστική απόφαση να αποκαλύψει συγκεκριμένα αρχεία ή να παραστεί στο δικαστήριο και να καταθέσει.

Ημερομηνία _____

Η παρούσα συμφωνία ισχύει από [να εισαχθεί ημερομηνία έναρξης] έως [να εισαχθεί ημερομηνία λήξης].

Όνομα πελάτισσας

Υπογραφή πελάτισσας

Υπογραφή στελέχους του οργανισμού

⁴⁷Προσαρμοσμένο από απόσπασμα του Ruebsaat. 1998. [Κατευθυντήριες γραμμές διαχείρισης αρχείων: Προστασία της ιδιωτικής ζωής για επιζώντες βίας](#). BC Ένωση Εξειδικευμένων Προγραμμάτων Βοήθειας και Συμβουλευτικής Θυμάτων. Βανκούβερ.

Κατανοώ ότι τα αρχεία μου θα διατηρηθούν για [εισαγάγετε την περίοδο διατήρησης του οργανισμού εδώ] και ότι θα καταστραφούν μετά από αυτό το χρονικό διάστημα.

Πληροφορίες σχετικά με την πολιτική απορρήτου [εισαγάγετε όνομα οργανισμού] μπορείτε να λάβετε επικοινωνώντας με [εισαγάγετε τον τίτλο θέσης του υπεύθυνου προστασίας προσωπικών δεδομένων] στο: [εισαγάγετε τον αριθμό τηλεφώνου.]

Συναίνεση κατόπιν ενημέρωσης για την κοινοποίηση πληροφοριών σε τρίτους⁴⁸

ID Περιστατικού

Κωδικός Δικαιούχου

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ

Συγκατάθεση για την κοινοποίηση πληροφοριών

Το έντυπο αυτό πρέπει να διαβαστεί στον πελάτη ή τον κηδεμόνα στην πρώτη του γλώσσα.

Εξηγήστε με σαφήνεια στον πελάτη ότι μπορεί να επιλέξει οποιαδήποτε ή καμία από τις επιλογές που αναφέρονται.

Ο/η υπογεγραμμένη, _____, δίνω την συγκατάθεσή μου στο _____ να κοινοποιήσει πληροφορίες σχετικά με το περιστατικό που ανέφερα όπως εξηγείται παρακάτω:

1. Κατανοώ ότι δίνοντας την εξουσιοδότησή μου παρακάτω, δίνω στους _____ άδεια να κοινοποιήσουν τις συγκεκριμένες πληροφορίες του περιστατικού από την αναφορά περιστατικού στον πάροχο υπηρεσιών που έχω υποδείξει, ώστε να μπορώ να λάβω βοήθεια σχετικά με την ασφάλεια, την υγεία, τις ψυχοκοινωνικές ή/και νομικές μου ανάγκες.
2. Κατανοώ ότι οι κοινοποιημένες πληροφορίες θα αντιμετωπίζονται με εμπιστευτικότητα και σεβασμό και θα κοινοποιούνται μόνο όπως απαιτείται για την παροχή της βοήθειας που ζητώ.
3. Κατανοώ ότι η δημοσιοποίηση αυτών των πληροφοριών σημαίνει ότι ένα άτομο από την υπηρεσία ή τον φορέα που σημειώνεται παρακάτω μπορεί να έρθει να μου μιλήσει. Ανά πάσα στιγμή, έχω το δικαίωμα να αλλάξω γνώμη σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών με τον καθορισμένο οργανισμό / σημείο επαφής που αναφέρεται παρακάτω.

Θα ήθελα να κοινοποιηθούν πληροφορίες στους ακόλουθους:

(Σημειώστε όλα όσα ισχύουν και προσδιορίστε το όνομα, και την υπηρεσία/οργανισμό, ανάλογα με την περίπτωση)

⁴⁸ Πηγή: <https://www.gbvim.com/> Gender-Based Violence Information Management System (GBVIMS) ,

Ναι/ Όχι:

1) Υπηρεσίες ασφαλείας (προσδιορίστε):

2) Ψυχοκοινωνικές Υπηρεσίες (προσδιορίστε):

3) Υγεία/Ιατρικές Υπηρεσίες (προσδιορίστε):

4) Ασφαλές σπίτι / καταφύγιο (προσδιορίστε):

5) Υπηρεσίες νομικής συνδρομής (προσδιορίστε):

6) Υπηρεσίες βιοπορισμού
(προσδιορίστε):

7) UNHCR (προσδιορίστε σε ποιον):

8) Άλλο (προσδιορίστε τον τύπο υπηρεσίας, το όνομα και τον φορέα):

1. Εξουσιοδότηση προς σήμανση από τη δικαιούχο: Ναι / Όχι

(Η σύμφωνα με την ικανότητα και το βέλτιστο συμφέρον του πελάτη)

Έχω ενημερωθεί και κατανοώ ότι ορισμένες μη αναγνωρίσιμες πληροφορίες ενδέχεται επίσης να κοινοποιηθούν για λόγους αναφοράς. Τυχόν πληροφορίες που κοινοποιούνται δεν θα αφορούν συγκεκριμένα εμένα ή το περιστατικό. Δεν θα υπάρχει τρόπος κάποιος να με αναγνωρίσει με βάση τις πληροφορίες που κοινοποιούνται.

Κατανοώ ότι οι κοινοποιημένες πληροφορίες θα αντιμετωπίζονται με εμπιστευτικότητα και σεβασμό.

Υπογραφή/αποτύπωμα δικαιούχου:

(ή σύμφωνα με την ικανότητα και το βέλτιστο συμφέρον του πελάτη)

Κωδικός χειριστή περιστατικού: _____

Ημερομηνία: _____

Το περιεχόμενο αυτής της αναφοράς αντιπροσωπεύει μόνο τις απόψεις του συγγραφέα και είναι αποκλειστική του ευθύνη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αποδέχεται καμία από αυτές την ευθύνη για τη χρήση που μπορεί να γίνει των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτές.

Project funded by the European Union 101049286

101049286 - LILA - CERV-2021-DAPHNE

<https://lilaproject.eu/>

Funded by the
European Union

Supporting GBV
survivors

